

KAHDEN KAUNOKIRJALLISUUDEN
VERKKOLUKUPIIRIN KESKUSTELUJEN
SISÄLLÖNANALYYSI

Mira Kokko

Tampereen yliopisto
Informaatiotieteiden yksikkö
Informaatiotutkimus ja
interaktiivinen media
Pro gradu -tutkielma
Toukokuu 2013

TAMPEREEN YLIOPISTO, Informaatiotieteiden yksikkö
Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median maisteriohjelma
KOKKO, MIRA: Kahden kaunokirjallisuuden verkkolukupiirin keskustelujen
sisällönanalyysi
Pro gradu -tutkielma, 65 s., 6 liites.
Toukokuu 2013

Suomessa lukupiirien historia alkaa 1700-luvulta ja nykyisin niiden suosio on kasvussa. Tämän tutkielman aiheena ovat verkkolukupiirit. Tutkimusongelma koostuu seuraavista viidestä tutkimuskysymyksestä: 1. Miten verkkolukupiirien keskustelujen puheenvuorot jakautuvat miesten ja naisten, sekä vetäjien ja osallistujien osalta? 2. Millaista sosiaalista vuorovaikutusta keskusteluissa esiintyy? 3. Mistä aiheista verkkolukupiireissä keskustellaan? 4. Mitkä teemat nousevat keskusteluissa erityisesti esille? 5. Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä on kirjaston ylläpitämän ja sanomalehden ylläpitämän verkkolukupiirin välillä? Niiden avulla on tarkoitus selvittää verkkolukupiirien keskusteluissa esiintyviä aiheita ja keskustelujen rakennetta verkkolukupiirien jäsenten sukupuolen, roolin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kannalta sisällönanalyysin avulla, sekä verrata keskenään kirjaston ja sanomalehden ylläpitämää verkkolukupiiriä. Tutkimusaineisto koostuu kahden aikuisille suunnatun kaunokirjallisuuteen keskittyvän verkkolukupiirin, Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirin, keskusteluista.

Verkkolukupiirien keskusteluissa käsitellyt aiheet vaihtelivat keskusteluittain, mutta samoja tai samankaltaisia kirjoja käsittelevissä keskusteluissa nousi esille samoja asioita. Kaikkein eniten verkkolukupiirien keskusteluissa esiintyneitä aiheita olivat kirjan aihe, henkilöhahmot, juoni, lukukokemus ja muoto. Yleisin sosiaalisen vuorovaikutuksen muoto taas oli oman mielipiteen kertominen. Suurin osa puheenvuoroista oli naispuolisten verkkolukupiirin osallistujien kirjoittamia, mutta keskusteluissa sukupuolten välillä ei ilmennyt erityisen suuria eroja. Erityisesti vetäjille tyypillinen sosiaalisen vuorovaikutuksen muoto oli kysymysten esittäminen keskustelun herättämiseksi.

Avainsanat: kaunokirjallisuus, kirjallisuuspiirit, lukupiirit, sisällönanalyysi, verkkolukupiirit

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO.....	6
2 KÄSITTEET.....	8
2.1 Kaunokirjallisuus.....	8
2.2 Lukupiiri.....	8
2.2.1 Lukupiirien historiaa Suomessa ja maailmalla.....	10
2.2.2 Lukupiirien jäsenistä.....	11
2.2.3 Kirjojen valinnasta.....	12
2.3 Verkkolukupiiri.....	14
2.4 Sosiaalinen vuorovaikutus lukupiireissä.....	14
3 AIEMPI TUTKIMUS.....	16
3.1 Lukupiiritutkimus Suomessa.....	16
3.2 Lukupiiritutkimus ulkomailla.....	18
4 TUTKIMUSASETELMA.....	20
4.1 Tutkimusongelma.....	20
4.2 Tutkimusmenetelmä.....	21
4.2.1 Sisällönanalyysi.....	23
4.2.2 Luokitusrunko.....	24
4.2.3 Tutkimuksen toteutus ja luotettavuus.....	26
4.3 Aineisto.....	28
4.3.1 Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiri.....	29
4.3.2 Helsingin Sanomien verkkolukupiiri.....	31
5 TUTKIMUSTULOKSET.....	35
5.1 Verkkolukupiirien keskustelujen aiheet.....	35
5.2 Verkkolukupiirien keskustelujen rakenne.....	38
5.2.1 Jäsenten sukupuoli, rooli ja sosiaalinen vuorovaikutus verkkolukupiirien keskusteluissa.....	38
5.2.2 Sukupuolten väliset erot Helsingin Sanomien verkkolukupiirin keskusteluissa.....	40
5.3 Verkkolukupiirien vertailu.....	42
5.3.1 Keskustelujen rakenne ja aiheet.....	42
5.3.2 Keskustelujen rakenne ja aiheet kirjallisuudenlajeittain.....	45
5.3.3 Erot verkkolukupiirien keskusteluissa.....	48
6 KESKUSTELU.....	53
6.1 Lukupiirien jäsenten sukupuoli ja sen vaikutukset.....	53
6.2 Lukupiirien vetäjän ja muiden jäsenten roolit.....	55
6.3 Lukupiirien keskustelut.....	56
6.4 Tutkimustulosten rajoitteet.....	58
7 YHTEENVETO.....	60
LÄHTEET.....	62
LIITTEET.....	1

LUETTELO KUVIOISTA

Kuvio 1.	Sosiaalinen vuorovaikutus Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiireissä	43
Kuvio 2.	Aihealueet Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiireissä	44

LUETTELO KUVISTA

Kuva 1.	Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin etusivu	30
Kuva 2.	Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin keskustelunäkymä	31
Kuva 3.	Helsingin Sanomien verkkolukupiirin etusivu	32
Kuva 4.	Helsingin Sanomien verkkolukupiirin selausnäkymä	33
Kuva 5.	Helsingin Sanomien verkkolukupiirin keskustelunäkymä	34

LUETTELO TAULUKOISTA

Taulukko 1.	Aihealueiden jakautuminen Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirien keskusteluissa	36
Taulukko 2.	Puheenvuorojen jakautuminen keskusteluittain K1-K11 Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä	37
Taulukko 3.	Puheenvuorojen jakautuminen keskusteluittain K1-K10 Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä	37
Taulukko 4.	Keskustelujen K1-K11 rakenne Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä	39
Taulukko 5.	Keskustelujen K1-K10 rakenne Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä	39
Taulukko 6.	Puheenvuorojen jakautuminen sukupuolittain ja sisältökatgorioittain Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä	41
Taulukko 7.	Puheenvuorojen jakautuminen kirjallisuudenlajeittain Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä	46

Taulukko 8. Puheenvuorojen jakautuminen kirjallisuudenlajeittain
Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä

1 JOHDANTO

“Elämme lukupiirien kulta-aikaa: uusia piirejä syntyy. Myös nuoret ja opiskelijat ovat perustaneet omia aktiivisia lukupiirejä kiinnostuksenkohteidensa ympärille, joko verkkoon tai perinteisemmin kasvokkain. (Lukupiirit.fi 2010.)”

Suomessa on nykyään jo satoja lukupiirejä. Toiset ovat mm. tuttavien tai työkavereiden perustamia, toiset taas esimerkiksi kirjaston, koulun tai kansalaisopiston järjestämiä. Niissä voidaan lukea sekä kaunokirjallisuutta, kuten romaaneja, dekkareita, draamaa tai lyriikka, että tietokirjallisuutta. (emt.)

Lukupiirit ovat kohtuullisen tuore, parin viime vuosikymmenen aikana pinnalle noussut tutkimusaihe, joten niitä on tutkittu suhteellisen vähän. Ne ovat myös ajankohtainen tutkimuskohde, koska lukupiirien määrä on lisääntynyt ja lukupiiriharrastuksen suosio kasvanut. Lisäksi se on saanut aivan uusia muotoja uusien medioiden, kuten Internetin, myötä ja lukupiirien toiminta onkin viime aikoina siirtynyt yhä enenevässä määrin verkkoon. Meneillään onkin oikein ”kirjapiiribuumi” niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa, vaikkei väitteen tueksi olekaan olemassa varsinaisia tilastoja (Kirja ... 2010). Lukupiirit ja niiden erilaiset tyypit, kuten nais- ja mieslukupiirit, sekä verkkolukupiirit, joita nykyään toimii jo joissakin kirjastoissa, voisivatkin tulevaisuudessa olla yhä enenevässä määrin myös yksi kirjastojen toimintamuodoista.

Tämän tutkielman aiheena ovat verkkolukupiirit, joiden tutkiminen on tärkeää, koska ne ovat suhteellisen uusi ilmiö, eikä niistä ole vielä juurikaan tehty tutkimusta Suomessa tai ulkomailla. Tutkimusongelmana on selvittää verkkolukupiirien keskusteluissa esiintyviä aiheita ja keskustelujen rakennetta sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi valikoitui tutkimusmenetelmäksi, koska sen avulla on mahdollista analysoida tutkimuskohteena olevien verkkolukupiirien keskustelujen sisältöjä. Tutkimusaineisto koostuu kahden aikuisille suunnatun kaunokirjallisuuteen keskittyvän verkkolukupiirin keskusteluista, joita tarkastellaan yhteisötasolla. Aikuisille suunnatut kaunokirjallisuuden verkkolukupiirit valittiin tutkimuskohteeksi, koska tyypillisesti lukupiirien jäsenet ovat aikuisia ja niissä luetaan kaunokirjallisuutta.

Tutkielman toisessa luvussa esitellään keskeisimmät käsitteet ja kolmannessa luvussa käydään läpi lukupiireistä aikaisemmin tehtyä tutkimusta. Neljännessä luvussa taas esitetään tutkielman tutkimusasetelma ja viidennessä luvussa tarkastellaan empiirisestä

tutkimuksesta saatuja tuloksia. Kuudennessa luvussa puolestaan verrataan tutkimustuloksia aiemmissä tutkimuksissa saatuihin tuloksiin, sekä pohditaan jatkotutkimuksen aiheita, ja seitsemännessä luvussa tehdään yhteenveto tutkimustuloksista.

2 KÄSITTEET

Tässä luvussa määritellään tutkimusaiheen kannalta tärkeitä käsitteitä, joita ovat kaunokirjallisuus lukupiiri, verkkolukupiiri ja sosiaalinen vuorovaikutus lukupiireissä.

2.1 Kaunokirjallisuus

Tyypillisin lukupiireissä käsiteltävä aineisto on kaunokirjallisuutta, jolla tarkoitetaan seipitteellistä, kuvitteellista, fiktiivistä ja mielikuvitukseen vetoavaa kirjallisuutta.

Kaunokirjallisuudeksi (eng. fiction, rans. belles-lettres) voidaan nimittää sekä epiikkaa eli proosaa tai kertomakirjallisuutta, joka käsittää romaanit ja novellit, että lyriikkaa eli runoutta ja draamaa eli näytelmäkirjallisuutta. Se pitää myös sisällään niin taiteellisesti korkeatasoisen kirjallisuuden kuin viihteellisen kirjallisuudenkin. Käsite *belletristiikka* kattoi myöskin alun perin kaiken kaunokirjallisuuden, mutta nykyään sillä tarkoitetaan tyypillisesti lähinnä esseistiikkaa, esimerkiksi esseekokoelmia (Hosiaislouma 2003, 97, 405).

Suomen kieleen sana kaunokirjallisuus on tullut D. E. D. Europaeuksen ja A.

Vareliuksen vuosina 1852-53 julkaistun sanakirjan Svenskt-finskt handlexicon kautta, jossa se vastasi ruotsin kielen sanaa vitterhet. Ruotsin kielen sana skönlitteratur taas otettiin käyttöön vasta samoihin aikoihin 1850-luvulla. (emt., 405.)

Lisäksi kaunokirjallisuuden yhteydessä puhutaan *fiktioista*, jolla viitataan seipitteelliseen ja mielikuvitukseen perustuvaan kirjallisuuteen. Fiktiossa kuvataan kuvitteellisia, keksittyjä henkilöitä, tapahtumia ja paikkoja, eikä siinä pyritä kuvaamaan niinkään todellisia vaan mahdollisia tapahtumia. Fiktiivinen kirjallisuus on perinteisesti erotettu ei-fiktiivisestä tietokirjallisuudesta, jossa todellisuutta pyritään kuvaamaan objektiivisesti. Fiktio ja faktan raja on kuitenkin häilyvä ja myös tietokirjallisuus voi sisältää seipitteellisiä tai ainakin kertomuksellisia piirteitä. (emt., 248.)

2.2 Lukupiiri

Lukupiiri voidaan määritellä kirjallisuutta harrastavien henkilöiden muodostamaksi yhteisöksi. Mitä tahansa kirjallisuudesta käytävää keskustelua ei kuitenkaan voida pitää

lukupiirinä, vaan lukupiiritapaaminen vaatii lisäksi jonkinlaisen sopimuksen tai muun muodollisen vahvistuksen mm. vetäjän, kokoontumisajan ja -paikan, kirjojen valinnan, keskustelun kulun, sekä muiden sääntöjen ja käytänteiden suhteen. Lukupiirejä voi olla monenlaisia, kuten fyysisesti kokoontuvat tai verkkolukupiirit, sekä näiden välimuodot ja niiden jäsenmäärä voi vaihdella kahdesta henkilöstä hyvinkin suuriin ryhmiin.

(Matero, Hapuli & Koskivaara 2010, 7-8.) Esimerkiksi suosituimmissa verkkolukupiireissä voi olla jopa useita satoja jäseniä.

Suvi Ahola (2013, 93) jakoi tutkimuksessaan suomalaiset lukupiirit kahdeksaan eri tyyppiin, jotka olivat:

1. Ohjatut harrastuslukupiirit
2. Ohjatut valistuslukupiirit
3. Kaupalliset lukupiirit
4. Vapaat naislukupiirit
5. Vapaat mieslukupiirit
6. Vapaat toveri- ja pariskunta lukupiirit
7. Vertaistukilukupiirit
8. Internet-lukupiirit

Ohjattujen harrastus- ja valistuslukupiirien erona on niiden toiminnan määrätietoisuus ja niiden ohjaajat, jotka ovat tyypillisesti kirjallisuuteen perehtyneitä, valmistavat kokoontumisia varten kirjailijaesittelyjä ja alustuksia, sekä kysymyksiä keskustelun tueksi. Ne voivat olla esimerkiksi kirjaston, sekä kansalais- tai työväenopiston organisoimia ja edellyttävät usein ilmoittautumista, sekä pääsymaksua. Kaupalliset lukupiirit taas voivat olla mm. kirjakauppojen järjestämiä. Vapaat nais- ja mieslukupiirit sen sijaan koostuvat pelkästään naisista tai miehistä, kun taas vapaat toveri- ja pariskunta lukupiirit voivat koostua esimerkiksi ystäväistä, naapureista, työtovereista tai pariskunnista. Vertaistukilukupiireihin puolestaan voi kuulua esimerkiksi samankaltaisia traumaattisia elämänvaiheita kokeneita sekä samaan uskonnolliseen tai vakaumukselliseen ryhmään kuuluvia ihmisiä. (emt. 2013, 93-94.) Tämän tutkimuksen kohteena olevat lukupiirit ovat tyypiltään ohjattuja Internet -lukupiirejä, joita tässä tutkielmassa kutsutaan verkkolukupiireiksi ja joita käsitellään tarkemmin alaluvussa 2.3.

Useimmiten lukupiiri kuitenkin mielletään ystävien, tuttavien tai pariskuntien kokoontumiseksi jonkun kodissa tai esimerkiksi kahvilassa ja yhdessä valitusta teoksesta tai teemasta keskustelemiseksi (Johansson, 2007). Tarjolla on usein myös jotakin syötävää ja juotavaa. Lukupiireissä voidaan lisäksi tehdä paljon muutakin, kuten järjestää retkiä esimerkiksi teatteriin tai jopa ulkomaille. Joissakin lukupiireissä saatetaan myös organisoida kirjailijavierailuja. (Ahola, 2007.)

Lukupiirejä järjestävät nykyään hyvin monenlaiset tahot mm. kirjastot, kuten Vantaan, Helsingin, Lahden, Nokian ja Hämeenlinnan kaupunginkirjastot (Hypén 2009, 85), ja työväenopistot. Löytyypä niitä lisäksi radiosta, televisiosta ja sanomalehtien sivuilta. (Kirja ... 2010.) Ne voivat olla lyhyt- tai pitkäkestoisia, ohjattuja tai vapaamuotoisia ja niillä voi olla jokin tietty tarkoitus, kuten opintopiireillä (Matero, Hapuli & Koskivaara 2010, 8). Monimuotoisuudestaan huolimatta monet lukupiirit ovat kuitenkin rakenteeltaan ja toiminnaltaan hyvin samankaltaisia (Sedo 2002, 15).

Lukupiireillä ja kirjallisuuspiireillä on paljon yhteistä, joten termejä voidaan pitää synonyymeinä (Hypén 2009, 54). Kummallakin on hyvä olla selkeä vetäjä tai puheenjohtaja, joka ohjaa ja ylläpitää keskustelua. Erona taas on se, että kirjallisuuspiireissä keskitytään enemmän kirjojen esittelyyn kuin niistä keskustelemiseen, toisin kuin lukupiireissä. (Matero, Hapuli & Koskivaara 2010, 185-186). Tässä tutkielmassa käytetään termiä lukupiiri. Englannissa lukupiireistä käytetään joko nimitystä ”Book Club” tai ”Book Society”. Saksassa vastaava termi puolestaan on ”Lese Zirkel” ja Ruotsissa taas ”Läsecirkel”. (Mäkinen 1997, 119.)

2.2.1 Lukupiirien historiaa Suomessa ja maailmalla

Kirjoja on luettu ja niistä keskusteltu aina kirjoitustaidon keksimisestä lähtien, mutta varsinaisia lukupiirejä alkoi syntyä 1700-1800-luvuilla. Aluksi niiden jäseniksi hyväksyttiin ainoastaan miehiä, mutta 1800-luvulta lähtien niistä on alkanut tulla yhä enenevässä määrin naisvaltaisia. (Sedo 2002, 12.) Esimerkiksi Philadelphiaan perustettiin vuonna 1731 lukuseura The Library Company of Philadelphia, jota pidetään yhtenä lukuseurojen kantamuotona (Mäkinen 2002, 420).

Suomessa, jonne lukupiiriaate levisi Saksasta, Englannista ja Ranskasta Pohjoismaiden ja Baltian kautta, varhaisimmat tiedot lukupiireistä ovat 1700-luvulta (emt. 2002, 420; Lukupiirit.fi 2010). Nämä olivat sanomalehtien yhteistilauksia Turussa, joiden osanottajiin kuului mm. piispoja ja opettajia. Lisäksi Turussa ja myöhemmin

Helsingissä tilattiin sanomalehtiä myös kahviloihin, joissa esimerkiksi ylioppilaat kävivät niitä lukemassa. Vähitellen tilausrenkaat alkoivat yleistyä muuallakin Suomessa, etenkin pappiloissa, ja niiden läpimurto tapahtui 1750-60-lukujen vaihteessa. 1800-luvulla puolestaan yhteistilaukset levisivät yläluokista myös tavallisen kansan, kuten talonpoikien, pariin. (Mäkinen 1997, 130-140.)

Etelä-Pohjanmaalla toimi lisäksi 1760-luvulla ”kirjasosieteetiksi” kutsuttu lukupiiri, jonka jäseninä oli pappeja ja maanmittareita ja jossa kirjoja kierrätettiin aina jäseneltä toiselle. Pohjanmaan mystikoiksi nimitetty uskonnollinen laho sen sijaan syntyi 1700-luvun lopussa ja suomensi vieraskielisiä kirjoja, jotka sitten kiersivät talonpoikien keskuudessa. (emt. 1997, 141-150.)

Varhaisimmat lukupiirit siis perustuivat kirjojen kierrättämisperiaatteelle, joka synnytti myös keskustelua teoksista niiden lukijoiden keskuudessa. Samaa periaatetta noudatetaan usein nykyisissäkin lukupiireissä. (Lukupiirit.fi 2010.)

Myöhemmin lukupiirit kehittyivät lukukirjastoiksi ja -kabineteiksi, sekä lainakirjastoiksi, joita kutsuttiin lukuseuroiksi. Varsinainen lukuseurojen kulta-aika ajoittuu 1790-1830-luvuille. Ensimmäinen lukukirjasto perustettiin vuonna 1794 Vaasaan. Turkuun taas kehittyi vuonna 1798 lukukabinetti ja Kokkolaan vuonna 1801 lainakirjasto. Lukuseuroja toimi muuallakin Suomessa, esimerkiksi Helsingissä, Tampereella ja Viipurissa. Niiden rinnalle syntyi lisäksi ammatillisia eli fakkilukuseuroja mm. lääkäreille, upseereille ja papeille. (Mäkinen 1997, 159-180.)

Yhteistä niille kaikille oli se, että niillä kaikilla oli omat tilat, joissa ne sijaitsivat ja joissa niiden jäsenillä oli mahdollisuus lukea kokoelmiin kuuluvia sanoma- ja aikakauslehtiä sekä kirjoja. Lainakirjastosta oli lisäksi ulkopuolistenkin mahdollista lainata aineistoa maksua vastaan. Aluksi lukuseurojen jäsenistö koostui pelkästään säätyläisistä ja oppineista, lähinnä miehistä, mutta ajan myötä ne levisivät myös rahvaan ja naisten pariin. Niistä kehittyi sittemmin varsinaisia kirjastoja, kuten kontrahti- eli rovastikuntakirjastot ja kaupalliset lainakirjastot, sekä lopulta yleisten kirjastojen edeltäjät kansankirjastot. (emt. 1997, 181-190.)

2.2.2 Lukupiirien jäsenistä

Lukupiirien jäsenten keskimääräinen ikäjakauma on laaja, mutta tyypillisesti he ovat aikuisia. Suurin osa heistä on naisia, mutta on olemassa myös lukupiirejä, jotka

koostuvat sekä miehistä että naisista tai pelkästään miehistä. Esimerkiksi Jyväskylässä toimii ”Poikien kirjakerho” ja Joutsenossa Miesten kirjallisuuspiiri (Ahola 2007; Pullinen 2007).

Jäsenet ovat yleensä myös hyvin koulutettuja, tosin verkkolukupiirien jäsenillä on taipumusta olla vähemmän koulutettuja kuin fyysisesti tapaavien lukupiirien jäsenten, ja he lukevat paljon omaksi ilokseen, joko paetakseen todellisuutta tai oppiakseen uusia asioita. Kaikkia lukupiirin jäseniä yhdistää rakkaus lukemiseen ja heidän lukuharrastuksensa on yleensä hyvin aktiivista, mutta taustoiltaan he voivat olla hyvinkin erilaisia. (Sedo 2002, 14-15.)

Eniten on lukupiirejä, joissa on pelkästään varttuneempia, vähintään keski-ikäisiä, naisia. Ikähaarukka voi tosin vaihdella hyvinkin paljon. Eniten miehiä ja toisaalta nuoria jäseniä löytyy verkkolukupiireistä, jotka keskittyvät etenkin fantasiaan ja tieteiskirjallisuuteen. (Ahola 2007.) Esimerkiksi Verkkoyhteisö Kontu ry:n (2012) sivuilla toimii J. R. R. Tolkieniin ja muihin fantasiakirjoihin keskittyvä lukupiiri.

Yksi syy miesten vähyydelle saattaa olla se, että miehet voivat tuntea itsensä ulkopuolisiksi naisten seurassa, eivätkä miehet tule mukaan lukupiireihin, ellei joku varta vasten pyydä heitä niihin (Pullinen 2007). Toinen syy voi olla se, etteivät ne ole tarpeeksi tavoitteellisia tai suorituskeskeisiä. Miehiä löytyy kyllä kokonaisen teoksen kirjoittamiseen tähtäävistä piireistä, kun taas luovan kirjoittamisen piireissä on enimmäkseen naisia. (Hypén 2009, 60.)

2.2.3 Kirjojen valinnasta

Kirjojen valinta muodostaa hyvin tärkeän osan lukupiirien toiminnassa. Lukupiirit valitsevat luettavat kirjansa hyvin monin eri tavoin. Yleensä niissä kuitenkin suositaan pakkareita ja kirjan täytyy olla saatavissa jokaiselle jäsenistä esimerkiksi kirjastosta tai kirjakaupasta. Myös kirjan pituudella on merkitystä, koska lukupiireissä kirjan lukemiseen on varattu vain tietty rajallinen aika, esimerkiksi kuukausi. Kirja saatetaan valita listalle koottujen kirjojen joukosta tai jonkin tietyn aiheen tai teeman mukaan yhteisesti äänestämällä tai yhden tai useamman valtuutetun valitsijan toimesta. (Sedo 2002, 16-19.)

Kirjan ajankohtaisuus ja näkyvä asema julkisuudessa, kuten erilaiset kirjallisuuspalkinnot tai kirja-arvostelut ja suositukset, ovat myös yleisiä

valintaperusteita (Ahola. 2013, 145-146). Tämänkin tutkielman verkkolukupiirien keskusteluissa käsitellyissä kirjoissa oli useampi Finlandia -palkinnon voittanut tai siinä ehdolla ollut kirja. Finlandia-palkinnon voittajia olivat Mikko Rimmisen Nenäpäivä ja Sofi Oksasen Puhdistus. Ehdokkaita palkinnon saajaksi taas olivat Olli Jalosen 14 solmua Greenwichiin, Kari Hotakaisen Ihmisen osa ja Markus Nummen Karkkipäivä. (ks. Liite 1.)

Muita kirjojen valintakriteerejä ovat mm. kirjojen keskinäinen erilaisuus ja vaihtelevuus esimerkiksi kulttuurien ja kielialueiden suhteen, sekä kirjailijoiden merkkivuodet. Lukupiireissä luetaan siis hyvin laaja-alaisesti eri tyyppisiä kirjoja, ei esimerkiksi pelkästään uutuuskirjoja tai bestsellereitä, vaan myös vanhempaa kirjallisuutta ja klassikoita. (emt. 2013, 146-147.)

Esimerkiksi Helsingin Sanomien mukaan suomalaisten lukupiirien suosikkikirjoja vuonna 2007 olivat kotimaisista kirjoista Kjell Westön Missä kuljimme kerran, Joel Haahtelan Perhoskerääjä, Reko ja Tiina Lundanin Viikkoja, kuukausia, Sanna Ravin Ansari, sekä Riitta Jalosen Kuvittele itsellesi mies. Ulkomaisia suosikkikirjoja sen sijaan olivat Zadie Smithin Kauneudesta, Orhan Pamukin Lumi, Torgny Lindgrenin Dorén Raamattu, Linn Ullmannin Siunattu lapsi ja Carlos Ruiz Zafón Tuulen varjo. (Suomalaisten ... 2007.) Kjell Westön suosioon vaikutti varmasti ainakin osaltaan se, että hän sai teoksestaan Finlandia-palkinnon vuonna 2006. Myöskin Orhan Pamuk voitti vuonna 2006 Nobelin kirjallisuudenpalkinnon, mikä lienee yksi syy kiinnostukseen häntä kohtaan.

Kanadalaisten lukupiirien suosimia kirjoja vuonna 2004 taas olivat Sedon (2004, 201) mukaan mm. Wallace Earl Stegnerin Angle of Repose, Bernhard Schlinkin The Reader, Arthur Goldenin Memoirs of a Geisha, Ursula Heggin Stones from the River ja Marcelle Clementsin The Improvised Woman. Listoja ei voi suoraan verrata toisiinsa, koska ne ovat eri vuosilta ja alueilta, mutta kummassakin näyttäisi olevan sekä hyvin tunnettuja, että hieman tuntemattomampia teoksia.

Lukupiirikirjat ovat tyypillisesti ”vakavia” romaaneja, harvemmin tietokirjoja runoja, dekkareita tai best-sellereitä (Ahola 2007). Hyvä lukupiirikirja myös herättää erilaisia mielipiteitä ja keskustelua (Long 1986, 598). Sukupuolta enemmän kirjojen valintaan vaikuttavat kunkin henkilökohtaiset mieltymykset, joten ei ole olemassa erikseen naisten ja miesten kirjallisuutta. Tosin naisten maku kirjallisuuden suhteen saattaa olla hieman laajempi kuin miesten. (Pullinen 2007.) Naiset lukevat sekä naisten että miesten

kirjoittamia kirjoja, muta miehet enimmäkseen miesten kirjoittamia kirjoja (Hypén 2009, 61).

2.3 Verkkolukupiiri

Verkossa toimivat lukupiirit, jotka ovat eräs lukupiirien tyypeistä ja voivat olla joko vapaita tai ohjattuja, sen sijaan ovat vapaita ajan ja paikan rajoituksista, joten niihin voi osallistua lähes missä ja milloin tahansa. Myös ne tarvitsevat vetäjän tai puheenjohtajan keskustelun ylläpitämiseksi ja ohjaamiseksi, mutta lisäksi myös alustan, kuten verkkosivujen keskustelupalstan, jolla toimia. (Ahola 2013, 90-92.)

Verkkolukupiirien etuna on se, että niissä voi halutessaan pysytellä tuntemattomana, mikä saattaa rohkaista pelokkaampia jäseniä ilmaisemaan itseään vapaammin kuin kasvokkain käydyssä keskustelussa. Niissä ei myöskään ole pakko kommentoida, vaan voi halutessaan pysytellä pelkästään sivusta seuraajana. Toisaalta verkkokeskustelut eivät kuitenkaan ole yhtä vivahteikkaita, koska niistä jäävät kokonaan pois erilaiset ilmeet, eleet ja äänenpainot, mutta ne voivat silti olla hyvinkin värikkäitä jäsenten paljouden ja erilaisuuden vuoksi. (Matero, Hapuli & Koskivaara 2010, 187-188.)

Esimerkkinä elinvoimaisesta verkkolukupiiristä voi mainita 4_Mystery_Addicts:in, joka on erikoistunut rikos ja jännityskirjallisuuteen. Se perustettiin vuonna 1999 ja siinä on tällä hetkellä yli 1400 jäsentä. (Fister 2005, 304.) Tämän tutkielman tutkimuskohteiksi on valittu Helsingin Sanomien ja Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirit, jotka esitellään tarkemmin alaluvuissa 4.3.1 ja 4.3.2

2.4 Sosiaalinen vuorovaikutus lukupiireissä

Sosiaalinen vuorovaikutus kuvaa ihmisten keskinäisiä suhteita ajallisesti etenevänä jatkumona. Suhteet voivat olla yksilön, mutta myös sitä suurempien ryhmien välisiä ja vuorovaikutus voi olla luonteeltaan joko välitöntä tai välillistä. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2000, 11-13.)

Välittömässä eli synkronisessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ihmiset ovat kasvokkain näkö- ja kuuloetäisyydellä toisistaan, jolloin he voivat havainnoida toisiaan ja reagoida toisiinsa. *Välillisessä eli asynkronisessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa*

taas osapuolten välillä on fyysistä etäisyyttä. Tästä ovat esimerkkeinä mm. nettikeskustelut, sähköpostit ja kolmansien osapuolien käyttö välimiehinä. Myöskin kirjojen ja lehtien lukemista eli kirjallisuuden harrastusta voidaan pitää välillisenä vuorovaikutuksena. (emt., 13.)

Fyysisesti kokoontuvien lukupiirien sosiaalinen vuorovaikutus on tyypillisesti välitöntä, kun taas verkkolukupiirien sosiaalinen vuorovaikutus on useimmiten luonteeltaan välillistä. Tämänkin tutkielman verkkolukupiirien sosiaalinen vuorovaikutus on luonteeltaan asynkronista, koska ne molemmat toimivat verkkosivujen blogeissa, eikä niiden keskustelu ole reaaliaikaista. Sosiaalista vuorovaikutusta osoittaviksi tekijöiksi on tässä tutkimuksessa aineiston pohjalta valittu oman mielipiteen ilmaiseminen, oman kokemuksen kertominen, toisen kirjoittaman puheenvuoron kommentointi, kysymyksen esittäminen toisille lukupiirin osallistujille ja toiseen teokseen tai tekijään viittaaminen.

3 AIEMPI TUTKIMUS

Lukupiirit ovat suhteellisen uusi tutkimusaihe, eikä niistä ole vielä tehty kovinkaan paljon tutkimusta. Ne ovat kuitenkin nousseet parin viime vuosikymmenen aikana yhä enemmän esille. Seuraavissa alaluvuissa esitellään ensin Suomessa ja sitten ulkomailla tehtyä lukupiiritutkimusta.

3.1 Lukupiiritutkimus Suomessa

Anna Mikkonen (2011, 97) tutki Pro gradu -tutkielmassaan kahta Tampereen alueella fyysisesti kokoontuvaa lukupiiriä teemahaastattelemalla neljäätoista lukupiirin jäsentä, sekä havainnoimalla lukupiirien kokoontumisia. Hänen tutkimuskysymyksensä olivat seuraavanlaiset: Miksi lukupiiriin kuulutaan? Millaisista aiheista lukupiirien tapaamisissa keskustellaan? Kuinka lukeminen lukupiirin jäsenenä eroaa yksinlukemisesta? Mikä merkitys lukupiirin jäsenten välisellä kanssakäymisellä on lukupiirin jäsenille?

Tutkimuksensa tulosten perusteella hän jakoi lukupiirin jäsenet neljään eri tyyppiin sen mukaan, millaisia sosiaalisen kanssakäymisen muotoja lukupiiriin kuulumisen heille pääasiassa merkitsi. Nämä neljä tyyppiä olivat:

- kirjallis-instrumentaalinen lukupiiriläinen
- kirjallis-ekspressiivinen lukupiiriläinen
- sosiaalis-instrumentaalinen lukupiiriläinen
- sosiaalis-ekspressiivinen lukupiiriläinen

Kirjallis-instrumentaalinen lukupiiriläinen asetti lukupiiriin kuulumiselleen konkreettisia tavoitteita, joita hän toivoi sen avulla saavuttavansa. Näitä olivat esimerkiksi kirjallisuudentuntemuksen lisääminen ja kirjallisuuden analysointitaitojen kehittäminen. Kirjallis-ekspressiivinen lukupiiriläinen taas kuuluu lukupiiriin viihtyäksään, saadaakseen uusia lukuelämyksiä ja tavatakseen muita samanhenkisiä ihmisiä. Hänen tavoitteenaan on keskustelun avulla syventää luetun teoksen tulkinnallista syvyyttä. Sosiaalis-instrumentaalinen lukupiiriläinen puolestaan kuuluu lukupiiriin kehittääkseen omaa itseilmaisuaan ja itsetuntemustaan keskustelun avulla.

Sosiaalis-ekspressiivinen lukupiiriläinen, joita oli haastateltavista eniten, sen sijaan kuuluu lukupiiriin saadakseen viihdyttäviä hetkiä, sosiaalisia kokemuksia ja rentouttavaa keskustelua. Hänelle ovat tärkeitä myös muihin lukupiiriläisiin syntyvät ystävyysuhteet. (Mikkonen 2011, 97-99.)

Laura Toivio (2010, 3-6, 23-35, 93-102) puolestaan tutki Pro gradu -tutkielmassaan Raumanmeren peruskoulun lukupiirin jäseniä tapaustutkimuksena etnografisesti havainnoimalla lukupiirin toimintaa ja tekemällä haastatteluja. Hänen tutkimuskohteenaan olivat neljä 15-vuotiaasta tyttöä, jotka kuuluivat mainittuun lukupiiriin ja joita hän tarkkaili lukupiirissä, sekä haastatteli niin yhdessä kuin myös erikseen. Teemahaastattelun lisäksi hän käytti myös lomake- ja sähköpostikyselyjä, sekä lukupäiväkirjoja. Hänen tutkimusongelmansa keskittyivät siihen, millaisia asioita aktiiviset lukijat liittävät lukuharrastukseensa ja kuinka nuorten lukupiirit voisivat syventää heidän lukuelämyksiään. Kirjoista keskusteleminen, sosiaaliset suhteet, uusien asioiden oppiminen ja toisten asemaan eläytyminen, toisin sanoen maailmankuvan laajentaminen, nousivat esiin Toivion tutkimuksessa.

Tapaustutkimus oli myös Anneli Suovan (2009, 5, 22-23, 29-30) opinnäytetyö, jossa hän tutki neljää loviisalaisen kirjallisuuspierin jäsentä lomakehaastattelun avulla, sekä haastattelemalla sähköpostitse ja puhelimen välityksellä. Yksi jäsenistä oli mies, muut naisia. Hänen tutkimusongelmansa liittyi lukupiirien, ja ylipäätään kirjallisuusharrastuksen, vaikutuksiin eri elämäntilanteissa. Suovan tutkimuksessa painotettiin jaetun lukukokemuksen ja kirjoista keskustelemisen merkitystä, koska itse ei millään kaikkia kirjoja ehdi lukemaan, mutta myös hauskanpitoa ja toisilta saatuja lukuvinkkejä pidettiin tärkeinä. Lukupiiriin saatettiin liittyä myös silkasta uteliaisuudesta.

Suvi Ahola (2013, 5, 90) sen sijaan tutki väitöskirjassaan 149:ää suomalaista lukupiiriä ja niiden jäseniä kyselylomakkeen avulla, sekä vierailemalla itse osassa lukupiireistä. Lukupiireistä 99 oli vapaita eli ystäväpiirin muodostamia ja 50 ohjattuja. Jäseniä niissä oli yhteensä 657. Hänen tutkimukseensa osallistui kaksi verkkolukupiiriä, AJK ja Radanvarren jengi. Aholan tutkimusongelmana oli selvittää suomalaisen lukupiiri-ilmiön taustaa ja historiaa, lukupiirien tilaa ja jäsenistöä vuonna 2009, lukupiireissä tapahtuvaa lukemista ja keskustelua, yhteisöllisen ja yksityisen lukemisen eroja, sekä lukupiirien merkitystä. Lisäksi hän vertasi suomalaista lukupiiritoimintaa brittiläiseen ja amerikkalaiseen.

Aholan mukaan lukupiirien historia Suomessa alkaa 1700-luvulta. Lukupiirien jäsenistöstä suurimman osan taas muodostaa koulutettu keskiluokka. Vuonna 2009 lukupiirien jäsenistä suurin osa oli opettajia. Muita suuria ammattiryhmiä olivat mm. terveydenhuollon ammattilaiset, toimittajat, sihteerit, sekä kirjastojen ja yliopistojen työntekijät. Hänen tutkimuksessaan yli 90 prosenttia lukupiirien jäsenistä oli naisia. Lukupiireissä tapahtuva yhteisöllinen lukeminen on hänen mukaansa luonteeltaan yksityistä lukemista kunnianhimoisempaa, minkä osoittavat esimerkiksi erot kirjavalinnoissa. Myös yhdessäolo ja ihmissuhteet ovat merkittäviä tekijöitä lukupiirien toiminnassa. (emt., 5.)

Lisäksi Hanne Riikonen (2010) tutki Pro gradu -tutkielmassaan suomalaisten lukijoiden lukukokemuksia Paulo Coelho'n teoksista, sekä näiden kokemusten jakamista Kirsi Pihan vetämässä Helsingin Sanomien Lukupiiri -blogin kirjallisuuskeskusteluissa, joka on toinen tämänkin tutkielman tutkimuskohteista. Hän pyrki selvittämään lukijatutkimusten pohjalta teoksen sisäisten tekijöiden, kuten aiheen ja teeman, sekä lukuhetken ulkopuolisten tekijöiden, kuten aiemman lukukokemuksen ja kirjailijan kuuluisuuden, vaikutusta lukijoiden kokemuksiin. Hänen kolmas tutkimusongelmansa puolestaan liittyi verkkokeskusteluissa syntyvään vuorovaikutukseen. (Riikonen 2010, 2.)

Riikosen mukaan suhtautuminen Coelho'n teoksiin oli vaihtelevaa, mutta keskustelut edenivät kuitenkin yleisesti hyvässä hengessä. Verkkokeskustelut painottuvat hänen mukaansa omien mielipiteiden ilmaisuun ja voivat toimia omien ajatusten tukena, mutta varsinaista yhteisöllisyyttä tai syvällistä vuorovaikutusta hän ei havainnut niissä syntyvän. (emt. 2010, 2; vrt. Ahola 2013, 91.)

Marjo Meriranta (2009; tässä Mikkonen 2011, 9) taas tutki Pro gradu -tutkielmassaan kirjallisten teosten tulkitsemista ja arvottamista, sekä niitä koskevaa keskustelua internetin lukupiiriyhteisössä tarkastelemalla tapaustutkimuksena samaista Kirsi Pihan ylläpitämää Lukupiiri -blogia. Verkkolukupiirejä on siis tutkittu sisällönanalyttisesti aiemminkin, mutta niiden keskustelujen aiheita tai rakennetta ei ole aiemmin tutkittu.

3.2 Lukupiiritutkimus ulkomailla

DeNel Rehberg Sedo (2004, 6, 72-88) tutki väitöskirjassaan etnografian ja lomakekyselyn avulla kanadalaisten naisten sekä fyysisesti kokoontuvia että

verkkolukupiirejä. Hän haastatteli ja havainnoi viittä kanadalaista fyysisesti kokoontuvaa lukupiiriä, joissa oli kaikissa 6-12 jäsentä. Lukuun ottamatta yhtä miestä kaikki heistä olivat naisia, iältään 21-65-vuotiaita. Koulutustaso oli kaikilla sama eli toisen asteen koulutusta korkeampi, mutta heidän ammattinsa, siviilisäätynsä ja tulonsa vaihtelivat. Suurin osa oli kansallisuudeltaan eurooppalaista syntyperää. Lukupiirit olivat olleet toiminnassa alle vuodesta 28 vuoteen ja koostuivat ystäväistä, tuttavista, sukulaisista ja työtovereista. Lukupiirin jäsenten lisäksi Sedo haastatteli myös ihmisiä, jotka eivät olleet koskaan olleet lukupiirissä tai olivat eronneet siitä. Verkkolukupiireille hän lähetti lomakekyselyn, joka tuotti 252 vastausta. Hänen tutkimusongelmana oli selvittää, miksi lukupiirit ovat niin tärkeitä paikkoja naisille.

Sedon mukaan tärkeimpiä syitä lukupiiriin liittymiseen ja siinä pysymiseen olivat älyllisten virikkeiden tarve, huvittelu, sellaisten kirjojen lukeminen, joita ei normaalisti lukisi ja samankaltaisten ihmisten kanssa yhteydessä oleminen, sekä kirjoista keskustelemisen tarve. Lukupiirien parhaimmiksi puoliksi taas koettiin samankaltaisten ihmisten, syvällisten keskustelujen, älyllisten virikkeiden ja uudenlaisten kirjojen lisäksi myös sosiaaliset suhteet, sekä uudet tavat katsoa maailmaa. Lukupiirien huonoimmiksi puoliksi sen sijaan mainittiin verkkolukupiireissä aiheen ulkopuolinen keskustelu ja fyysisesti kokoontuvissa lukupiireissä aikataulutus. (emt. 2004, 96-98, 102.)

Elizabeth Long (1986, 591) sen sijaan tutki etnografisesti viittä keskiluokkaisten naisten lukupiiriä Houstonissa ja Texasissa analysoidakseen naisten kollektiivisia tulkintoja teksteistä kannanottona heidän sosiaaliseen elämäänsä. Jenny Hartley (2001; tässä Sedo 2003, 66-67) puolestaan tutki kvantitatiivisesti pääasiassa englantilaisten lukupiirien rakennetta ja toimintaa, kun taas Lindsey Howie (1998; tässä Sedo 2003, 67) tutki väitöskirjassaan kyselyn ja haastattelun avulla naisten omakuvan muodostumista lukupiiriympäristössä.

4 TUTKIMUSASETELMA

Tässä osiossa esitellään tarkemmin tutkielman tutkimusasetelma. Ensimmäisessä alaluvussa esitetään tarkasti rajattu tutkimusongelma, sekä tutkimuskysymykset ja tutkielman tavoitteet. Toisessa alaluvussa taas esitellään tutkielmassa käytettävä tutkimusmenetelmä, sekä analyysirunko ja tutkimuksen toteutus, sekä reliabiliteettianalyysi. Kolmannessa alaluvussa puolestaan tarkastellaan tutkielmassa käytettävää aineistoa, sekä tutkimuskohteita.

4.1 Tutkimusongelma

Tutkimusongelmana on verkkolukupiirien keskustelujen sisältöä analysoimalla tutkia niiden luonnetta vastaamalla seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Mistä aiheista verkkolukupiireissä keskustellaan?
2. Mitkä teemat nousevat keskusteluissa erityisesti esille?
3. Miten verkkolukupiirien keskustelujen puheenvuorot jakautuvat miesten ja naisten, sekä vetäjien ja osallistujien osalta?
4. Millaista sosiaalista vuorovaikutusta keskusteluissa esiintyy?
5. Mitä eroja ja yhtäläisyyksiä on kirjaston ylläpitämän ja sanomalehden ylläpitämän verkkolukupiirin välillä?

Tutkimuksen tavoitteena on aineistoa luokittelemalla ja teemoittelemalla muodostaa kokonaiskuva keskustelujen rakenteesta ja niiden aiheista, sekä vertailla keskenään kahta erityyppistä verkkolukupiiriä. Luonteeltaan tutkimus on kuvailevaa.

Ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseen vastataan luokittelemalla verkkolukupiirien keskustelujen aiheita ja laskemalla niiden esiintymistiheyksiä. Kolmanteen ja neljänteen tutkimuskysymykseen vastataan tarkastelemalla verkkolukupiirien vetäjien kirjoittamien kommenttien lukumäärää suhteessa muiden osallistujien kirjoittamien kommenttien lukumäärään, sekä heidän sukupuoltaan ja kommentteissa esiintyvää sosiaalisen vuorovaikutuksen luonnetta. Viidenteen tutkimuskysymykseen taas vastataan kahden ensimmäisen tutkimuskysymyksen pohjalta.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostuu lukupiireistä aiemmin tehdystä tutkimuksesta, joka käsittelee esimerkiksi lukupiirien toimintaa, kirjojen valintaa ja lukupiirien osallistujia, sekä kirjallisuudentutkimuksessa käytetyistä käsitteistä, jotka ovat kirjan aihe, genre, henkilöhahmot, juoni, kirjailija, lukukokemus, miljöö, muoto ja näkökulma. Näiden käsitteiden avulla kategorisoidaan verkkolukupiireissä käytävien keskustelujen aiheita ja ne on esitelty tarkemmin alaluvussa 4.2.2.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkielman metodologiseksi lähestymistavaksi on valittu laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistelmä, koska nämä kaksi tutkimustapaa täydentävät toisiaan ja useampaa tutkimusmenetelmää käyttämällä kiinnostuksen kohteena olevia verkkolukupiirien keskustelujen sisältöjä voidaan tutkia kattavammin.

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus voidaan määritellä joukoksi erilaisia tulkinnallisia tutkimusmenetelmiä, jotka toteutetaan luonnollisissa olosuhteissa. Kvalitatiivisen tutkimuksen selkeä määrittäminen on kuitenkin ongelmallista, koska sillä ei ole täysin omaa teoriaa tai paradigmaa, eikä myöskään pelkästään sille kuuluvia metodeja. (Denzin & Lincoln 2005, 3, 7; tässä Metsämuuronen 2008, 9.)

Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimys todellisen elämän kuvaamiseen, sekä mahdollisimman kokonaisvaltainen lähestymistapa tutkittavaan kohteeseen. Tutkimus ei voi olla täysin objektiivista, koska tutkijan omat arvot ja asenteet muokkaavat hänen ymmärrystään tutkittavasta ilmiöstä. Tutkija ja tutkimuksesta saatava tieto ovat myös tiiviissä yhteydessä toisiinsa ja sen tuloksiksi voidaan saada vain tiettyyn aikaan ja paikkaan rajoittuvia ehdollisia selityksiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa onkin usein tavoitteena tosiasioiden löytäminen tai paljastaminen, eikä niinkään jo olemassa olevien totuuksien todistaminen. (Hirsjärvi et al. 2010, 161.)

Kvalitatiivinen tutkimus koostuu joukosta erilaisia suuntauksia, lähestymistapoja ja menetelmiä, joille kaikille on kuitenkin yhteistä se, että niissä pidetään tärkeänä sosiaalisten ilmiöiden merkityksellisen luonteen huomioimista kommunikaation, kulttuurin tai sosiaalisen toiminnan kuvaamisessa, tulkitsemisessa tai selittämisessä (Tesch 1991, 1992; tässä emt. 2010, 163). Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypit voidaan jakaa neljään ryhmään sen mukaan, ollaanko niissä kiinnostuneita kielen piirteistä

(esim. sisällönanalyysi ja diskurssianalyysi), säännönmukaisuuksien keksimisestä (esim. etnografinen analyysi ja fenomenografia), tekstin tai toiminnan merkityksen ymmärtämisestä (esim. fenomenologia ja tapaustutkimus) vai reflektiosta (esim. reflektiivinen fenomenologia ja heuristinen tutkimus) (Tesch 1992, 59; tässä emt. 2010, 165).

Muita kvalitatiiviselle tutkimukselle luonteenomaisia piirteitä ovat ihmisten suosiminen tietojen keruun välineenä, induktiivisen analyysin käyttäminen, laadullisten menetelmien käyttäminen aineiston keräämisessä, kohdejoukon strateginen eikä satunainen valitseminen, tutkimussuunnitelman ja -tehtävän muotoutuminen tutkimuksen kuluessa, tapausten käsitteleminen ainutlaatuisina ja aineiston tulkitseminen sen mukaisesti (emt. 2010, 164).

Kvantitatiivisen- eli määrällisen tutkimuksen avulla taas voidaan selvittää mm. lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä, sekä eri asioiden välisiä riippuvuussuhteita tai ilmiöissä tapahtuneita muutoksia, mikä edellyttää tarpeeksi suurta ja edustavaa otosta. Tutkimusaineisto kerätään yleensä käyttämällä standardoitua kyselylomaketta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään numeerisia suureita ja sen avulla on yleensä mahdollista kartoittaa olemassa oleva tilanne, mutta ilmiöiden syiden riittävä selvittäminen on hankalaa. Kvantitatiivista tutkimusta onkin kritisoitu pinnallisuudesta, koska siinä ei päästä tarpeeksi syvälle tutkittavien maailmaan. Kvantitatiivisiin tutkimusmenetelmiin kuuluvat esimerkiksi kyselytutkimukset, haastattelututkimukset, havainnointitutkimukset ja kokeelliset tutkimukset. (Heikkilä 1998, 13, 15-16.)

Muita kvantitatiiviselle tutkimukselle keskeisiä piirteitä ovat johtopäätösten muodostaminen aiempien tutkimusten pohjalta, erilaisten teorioiden tai mallien käyttäminen tutkimuksen lähtökohtana ja hypoteesien esittäminen, sekä käsitteiden määrittely. Koejärjestelyä tai aineiston keruuta suunniteltaessa olennaista on tutkimusaineiston soveltuminen määrälliseen eli numeeriseen mittaamiseen. Koe- tai tutkittavien henkilöiden valinnassa taas käytetään usein tarkkoja koehenkilömäärittelyjä tai otantasuunnitelmia, joissa määritellään tutkimuksen perusjoukko ja siitä koostuva otos. (Hirsjärvi et al. 2010, 140.)

Lisäksi aineiston analyysivaiheessa aineisto on saatettava tilastollisesti käsiteltävään muotoon, jossa siitä muodostetut muuttujat ovat tyypillisesti taulukkomuodossa. Päätelmien teko aineistosta puolestaan perustuu sen tilastolliseen analysointiin, kuten

tulosten esittämiseen prosenttitaulukoiden avulla ja niiden merkitsevyyden testaamiseen tilastollisin testein. Käytännössä kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusta saattaa kuitenkin olla vaikea erottaa tarkasti toisistaan ja niitä voidaankin pitää toisiaan täydentävinä lähestymistapoina, joiden rinnakkaisen käytön avulla on mahdollista laajentaa tutkimuksesta saatuja tuloksia. (emt., 136-137, 140.)

Seuraavissa alaluvuissa esitellään tutkimusmenetelmäksi valittu sisällönanalyysi ja tutkimuksessa käytetty luokitusrunko, minkä jälkeen kerrotaan tutkimuksen toteutuksesta ja luotettavuudesta.

4.2.1 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi kuuluu kvalitatiivisiin eli laadullisiin tutkimusmenetelmiin ja sen avulla on mahdollista luokitella erilaisia dokumentteja, kuten haastatteluja ja keskusteluja, systemaattisesti ja objektiivisesti (Kyngäs & Vanhanen 1999; tässä Sarajärvi & Tuomi 2002, 105). Sisällönanalyysissä hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan selkeä ja yhtenäinen kuvaus ryhmittelemällä se sisältöluokkiin, mikä edellyttää aineiston tulkintaa. Sisällönanalyysin suorittamiseen ja sisältöluokkien valintaan voidaan käyttää kolmenlaista lähestymistapaa, jotka ovat aineistolähtöinen, teoriaohjaava ja teorialähtöinen. Aineistolähtöistä sisällönanalyysia voidaan kutsua myös induktiiviseksi ja teorialähtöistä sisällönanalyysia deduktiiviseksi. (emt., 105, 110)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä sisältöluokat rakennetaan tutkittavan aineiston pohjalta ja sen prosessi koostuu kolmesta eri vaiheesta, joista ensimmäinen on aineiston redusointi eli pelkistäminen, toinen aineiston klusterointi eli ryhmittely ja kolmas abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Miles & Huberman 1984, tässä emt. 110, 111; Pietilä 1973, 97). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa vastaus tutkimustehtävään saadaan käsitteitä yhdistelemällä ja se perustuu empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä etenevälle tulkinnalle ja päättelylle, jossa pyritään analyysin kaikissa vaiheissa ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan käsin. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 115.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi puolestaan etenee samalla tavoin aineiston ehdolla kuin aineistolähtöinen sisällönanalyysikin, mutta ne eroavat abstrahoinnin suhteen siinä, kuinka empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa teoreettiset käsitteet syntyvät aineistosta käsin, kun taas

teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa ne ovat valmiina ja entuudestaan tunnettuja. (emt., 116.)

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissa taas sisältöluokkien muodostaminen pohjautuu johonkin aiempaan ulkopuoliseen viitekehykseen, kuten teoriaan tai käsitejärjestelmään, jolloin analyysia suuntaa jokin teema tai käsitekartta. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin ensimmäisenä vaiheena on analyysi- tai luokitusrunгон rakentaminen, minkä jälkeen sisällönanalyysi etenee induktiivisen sisällönanalyysin mukaisesti. Analyysirunko sisältää erilaisia aineistosta muodostettuja luokkia ja kategorioita ja se voi olla hyvin väljä, jolloin aineistosta poimitaan sekä siihen kuuluvat että sen ulkopuolelle jäävät asiat, joista muodostetaan taas uusia luokkia, mutta myös strukturoitu, jolloin aineistosta kerätään vain siihen sopivia asioita. (emt., 116; Pietilä 1973, 97-101.)

Sisällönanalyysi on mahdollista tehdä sekä kvalitatiivisesti että kvantitatiivisesti. Kvantitatiivisesta eli määrällisestä sisällönanalyysista käytetään nimitystä *sisällön erittely* ja se voidaan määritellä sellaiseksi dokumenttien analyysiksi, jossa esimerkiksi tekstien sisältöä pyritään kuvailemaan kvantitatiivisesti. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa sisällönanalyysissa sen sijaan on tavoitteena dokumenttien sisällön sanallinen kuvaileminen, eikä sen yhteydessä esimerkiksi käytetä aineiston kvantifiointia analyysimenetelmänä, toisin kuin sisällönerittelyssä. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 107-108). Määrän ja laadun välinen raja ei kuitenkaan ole selkeä, koska kumpikin analyysimenetelmä sisältää sekä päättelyn tekemistä että kuvailua (Borg 1968, 9; tässä Jämsen 2010, 36).

Tässä tutkielmassa käytettävä sisällönanalyysi on luonteeltaan teoriaohjaavaa, koska aineiston luokittelu ei ole täysin aineistolähtöistä, vaan sen perustana käytetään kirjallisuudentutkimukseen kuuluvia käsitteitä. Tutkimusmenetelmänä käytetään kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen sisällönanalyysin yhdistelmää, koska sen avulla tutkittavasta aineistosta on mahdollista saada laajempi ja tarkempi kuva kuin pelkästään jompaakumpaa menetelmää käyttämällä. Kvantitatiivisen sisällönanalyysin avulla luodaan yleiskuva aineistosta ja kvalitatiivisen sisällönanalyysin avulla syvennetään aineiston analyysia.

4.2.2 Luokitusrunko

Luokitusrunko koostuu neljästä eri osiosta, joista ensimmäinen on verkkolukupiirin kommentin kirjoittajan sukupuoli eli joko mies, nainen tai ei tiedossa. Toinen osio taas

on kommentin kirjoittajan rooli eli verkkolukupiirin vetäjä tai osallistuja (ks. Liite 2). Kolmas osio sen sijaan on sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvä toiminta, joita ovat seuraavat:

- **Mielipide** eli oman mielipiteen ilmaiseminen.
- **Kokemus** eli oman kokemuksen kertominen.
- **Kommentti** eli toisen kirjoittaman puheenvuoron kommentointi.
- **Kysymys** eli kysymyksen esittäminen toisille lukupiirin osallistujille.
- **Viittaus** eli toiseen teokseen tai tekijään viittaaminen. Tekstin suhdetta muihin teksteihin eli tekstienvälisyyttä kutsutaan myös intertekstuaalisuudeksi (Hosiaislouma 2003, 357).

Neljäs osio puolestaan käsittelee kommenteissa esiintyviä aiheita, jotka jakaantuivat seuraaviin yhdeksään kirjan muotoa ja sisältöä kuvaavaan kategoriaan:

- **Aihe** eli kirjan käsittelemä asia tai kohde. Sen synonyymeja ovat teema eli teoksen perusajatus tai johtoaihe ja motiivi eli teoksen tematiikan tai rakenteen kannalta merkittävä toistuva elementti, esimerkiksi tietty henkilöhahmo tai esine. (Hosiaislouma 2003, 28, 600, 914.)
- **Genre** kirjallisuudenlaji, jolla tarkoitetaan ryhmää teoksia, joilla on yksi tai useampi yhteinen piirre (Hosiaislouma 2003, 271).
- **Henkilöhahmo** eli henkilö, jonka ulkomuotoa, ajatuksia ja toimintaa kirjassa kuvataan. Henkilöhahmot on tyypillisesti jaoteltu pää- ja sivuhenkilöihin. (Hosiaislouma 2003, 303:)
- **Juoni** eli tarinan tai kertomuksen toiminnan ja tapahtumien muodostama yhtenäinen kokonaisuus, joka voi koostua esimerkiksi alusta, keskikohdasta ja lopusta (Hosiaislouma 2003, 377).
- **Kirjailija** eli kirjan kirjoittaja.
- **Lukukokemus**, jossa kuvattiin esimerkiksi yleisvaikutelmaa kirjasta, kirjan lukemisen aikana herättämiä tunteita ja tunnelmia, sekä omia mielipiteitä kirjasta.
- **Miljöö** eli kirjan tapahtuma-aika ja -paikka.

- **Muoto**, jolla viitataan esimerkiksi kirjan kieliasuun, tyyliin eli tietylle kirjailijalle tai aikakaudelle ominaiseen esitystapaan tai rakenteeseen, kuten takaumien käyttöön (Hosiaislouma 2003 963).
- **Näkökulma** eli asema, josta käsin tapahtumat esitetään ja joka saattaa vaihdella esimerkiksi tarinan kertojan mukaan (Hosiaislouma 2003, 646).

4.2.3 Tutkimuksen toteutus ja luotettavuus

Tutkimusaineisto kerättiin lokakuussa 2012 tutkimuksen kohteena olleista kahdesta verkkolukupiiristä. Aineiston analyysi tehtiin luokittelemalla aineisto sisällönanalyysin avulla.

Sisällönanalyysi suoritettiin neljässä vaiheessa, joista ensimmäisessä vaiheessa (lokakuu 2012) kerätty tutkimusaineisto käytiin alustavasti läpi yleiskuvan saamiseksi. Tämän jälkeen muodostettiin sisällönanalyysin pohjana käytetty luokitusrunko. Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiriin lyhenteeksi valittiin kirjaimet HY ja Helsingin Sanomien verkkolukupiiriin lyhenteeksi kirjaimet HS. Keskustelut numeroitiin juoksevasti luvuilla 1-11. Toisessa vaiheessa (marraskuu 2012) taas aineisto käytiin läpi puheenvuoro kerrallaan ja jokainen puheenvuoro luokiteltiin sitä parhaiten vastaavaan kategoriaan tai kategorioihin, koska yhdessä puheenvuorossa saattoi esiintyä useampi kuin yksi kategoria. Esimerkiksi seuraava puheenvuoronpätke luokiteltiin henkilöhahmo -kategoriaan:

”En pitänyt kummastakaan Wheeleristä, tai oikeastaan kenestäkään kirjan henkilöahmosta, mutta heidät oli kuvattu erittäin elävästi. April oli hahmonaan jotenkin aikaansa edellä. Hän olisi selvästi kaivannut elämäänsä muutakin sisältöä kuin kotiäitinä olon, siksipä Pariisi ja työelämään mukaan pääsy oli hänen unelmansa. Olisin voinut tuntea sympatiaa häntä kohtaan tämän vuoksi, mutta hän oli niin kertakaikkisen itsekeskeinen ja toisinaan kammottava lapsiaan kohtaan, että sympatiani karisivat. April oli kuitenkin mielestäni pariskunnan moderni puolisko. (HY K1, Jenni elokuu 22, 2012 9:55 pm)”

Kategorioissa esiintyi jonkin verran päällekkäisyyksiä esimerkiksi henkilöhahmojen ja juonen osalta. Näissä tapauksissa puheenvuorot luokiteltiin sen kategorian mukaan, mihin ne parhaiten sisältönsä puolesta sopivat. Esimerkiksi alla olevassa esimerkissä mainitaan kirjan henkilöitä nimeltä, mutta se käsittelee kuitenkin enemmän kirjan

juonta. Siinä mainitaan myös kirjan kirjoittaja, mutta siinä viitataan pikemminkin kirjan muotoon kuin itse kirjailijaan.

”Aprilin kohtalo yllätti minut, sillä kirjan tylsyyden turruttamana en uskaltanut toivoa mitään näin dramaattista käännettä. Sen sijaan Frankin ratkaisu hylätä lapset ja mennä analyysiin vaimonsa kuoleman jälkeen oli ymmärrettävä kaikessa itsekkyydessään. Yates kuvasi mielestäni osuvasti psykoanalyysissa olevan ihmisen itsekkeskeisyyttä ja tapaa puhua analyytikon suulla. Parasta kirjassa minulle oli siis loppu; Aprilin yllättävä kohtalo ja se, ettei enää tarvinnut teeskennellä kiinnostunutta Wheelereiden elämästä. (HY K1, Nimetön elokuu 8, 2012 10:25 pm)”

Kolmannessa vaiheessa (tammi-/helmikuu 2013) taas kommentit luokiteltiin sen mukaan ovatko ne verkkolukupiirien vetäjien vai muiden osallistujien kirjoittamia ja millaista sosiaalista kanssakäymiseen liittyvää toimintaa niissä esiintyy ja neljännessä vaiheessa (maalis-/huhtikuu 2013) suoritettiin kvalitatiivinen sisällönanalyysi. (ks. Liite 2 ja Liite 3.)

Tutkimuksen *reliabiliteetilla* tai luotettavuudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta eli toisin sanoen sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Reliabiliteettia voidaan mitata esimerkiksi käyttämällä kahta eri luokittajaa tai tutkimalla samoja henkilöitä eri aikoina. (Hirsjärvi et al. 2010, 231.)

Tässä tutkielmassa havaintoyksikkönä on yksi puheenvuoro. Reliabiliteettianalyysi suoritettiin vuoden 2013 toukokuun alussa, jolloin ensimmäisestä aineiston läpikäymisestä oli kulunut reilut puoli vuotta. Tällä pyrittiin minimoimaan aiemmista luokituksista jääneitä muistijälkiä. Se tehtiin intra-individuaalisesti eli sama luokittaja kävi saman aineiston läpi kahteen kertaan. Varsinainen analyysi suoritettiin SPSS -tilasto-ohjelman avulla käyttämällä Cronbachin alfaa ja sen tulokseksi saatiin 0.961, jota voidaan pitää luotettavana tuloksena, koska melko luotettavan reliabiliteetin rajana pidetään yleisesti 0,8:aa (Pietilä 1973, 245).

4.3 Aineisto

Sisällönanalyysissa käytettävä tutkimusaineisto koostuu verkosta löytyvien lukupiirien keskusteluista. Tutkimuskohteiksi on valittu kaksi aikuisille suunnattua kaunokirjallisuuden verkkolukupiiriä, Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiri ja Helsingin

Sanomien lukupiiri, joista toinen on kirjaston ylläpitämä ja toinen toimii sanomalehden verkkosivuilla, mikä mahdollistaa niiden keskinäisen vertailun. Samankaltaisuuden ohella verkkolukupiirien valinnan perusteena oli niiden tyypillinen luonne, koska suurin osa lukupiirien jäsenistä on aikuisia ja niissä käsitellään useimmiten kaunokirjallisuutta. Nämä lukupiirit esitellään tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

Hyvinkään lukupiiristä mukaan otettiin kaikki keskustelut, yhteensä yhdestätoista kirjasta, jotka ajoittuivat vuoden 2011 kesäkuusta vuoden 2012 elokuuhun eli runsaan vuoden ajalle. Keskustelut sisälsivät noin 90 puheenvuoroa eli keskimäärin 8 puheenvuoroa keskustelua kohti. Puheenvuorojen keskipituus oli 154 sanaa. Keskustelun aiheeseen liittymättömät ja liian lyhyet (alle viiden sanan pituiset) puheenvuorot karsittiin kuitenkin aineistosta pois.

Helsingin Sanomien lukupiiristä mukaan valittiin aineiston runsauden vuoksi keskustelut kymmenestä eri kirjasta, jotka oli käyty vuosina 2007-2011 ja joista kaikista mukaan otettiin ensimmäisten puheenvuorojen joukosta kymmenen eli yhteensä sata tarpeeksi pitkää ja keskustelun aiheeseen liittyvää puheenvuoroa. Näissä kymmenessä keskustelussa oli kaikki puheenvuorot mukaan laskettuna keskimäärin 50 puheenvuoroa keskustelua kohti ja mukaan otetun sadan puheenvuoron keskipituus oli 164 sanaa. Puheenvuorojen lisäksi aineistoon otettiin mukaan myös verkkolukupiirien vetäjien kirjoittamat aloitusviestit, joita oli Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä kymmenen ja Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä viisitoista johtuen siitä, että joissakin keskusteluissa kirjojen esittelyviestit ja varsinaiset keskustelun aloitusviestit olivat erikseen. Tavoitteena oli vertailun helpottamiseksi valita mahdollisimman samankaltaisia, kuten samoja kirjoja tai saman kirjailijan eri teoksia käsitteleviä, keskusteluja.

Aineiston valinta suoritettiin siten, että ensin kummastakin verkkolukupiiristä tehtiin lista kaikista niissä keskustelluista kirjoista. Kirjat ryhmiteltiin kuukausittain siten, että kaikki samassa kuussa käsitellyt kirjat koottiin yhdeksi ryhmäksi, esimerkiksi kaikki tammikuun kuukauden kirjat omaksi ryhmäkseen. Sen jälkeen listoja verrattiin toisiinsa ja valittiin mukaan samoja kirjoja tai kirjailijan eri teoksia käsittelevät keskustelut. Verkkolukupiireistä löytyi yksi samaa kirjaa käsittelevä keskustelu, joka oli Richard Yatesin *Revolutionary Road*. Saman kirjailijan eri teoksi käsitteleviä keskusteluja sen sijaan löytyi kaksi. Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä keskusteltiin Margaret Atwoodin teoksesta *Herran tarhurit* ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä

puolestaan hänen teoksestaan Poikkeustila. Lisäksi Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä keskusteltiin Olli Jalosen teoksesta Poikakirja, kun taas Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä käsiteltiin hänen teostaan 14 solmua Greenwichiin. Loput Helsingin Sanomien verkkolukupiirin kymmenestä kirjasta poimittiin satunnaisesta siten, että lähes jokaisesta kuukaudesta tuli yksi kirja analysoitavaksi. (Katso Liite1) Yhteensä aineistoa kertyi 85 sivua, joista Hyvinkään verkkolukupiirin osuus oli 35 sivua ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirin osuus 50 sivua.

4.3.1 Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiri

Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiri on kaunokirjallisuuden ystäville suunnattu verkkolukupiiri, jonka alustana toimii Lukuvinkkeli -blogi, jossa julkaistaan lukupiirin lisäksi myös kirjavinkkejä. Lukupiirin vetäjinä toimivat Hyvinkään kaupunginkirjastossa työskentelevät kirjastonhoitajat Katja Valjakka, Maija Naakka ja Sirkka Kontiainen ja siellä luetaan kaunokirjallisuutta laidasta laitaan. Lukupiiriin voi ilmoittautua Hyvinkään kaupunginkirjaston sähköpostilla, mutta se on avoin kaikille ja sen lukeminen ja kommentointi onnistuvat ilman ilmoittautumistakin. (Haluatko jakaa lukukokemuksesi?.) Ilmoittautuneita jäseniä lukupiirissä oli heinäkuun 2011 alussa 18 (Verkkolukupiiri: Hautala luettu!). Keskusteluissa esiintyneistä kahdeksastatoista nimimerkistä 8 oli selvästi naispuolisia, kuten Jenni tai Tiina ja loppujen kymmenen nimimerkin sukupuolta ei voinut päätellä. Tällaisia olivat esimerkiksi LibraryLover ja P.M.

Luettava kirja vaihtuu aina kuukausittain, paitsi kesällä, jolloin lukupiirissä on tauko, ja keskustelu lukupiirin vetäjien valitsemasta kirjasta alkaa aina kuukauden puolivälissä. Lukupiirin vetäjät laativat vuorollaan esittelyn luettavasta kirjasta, sekä alustavat ja ohjaavat keskustelua. Lukupiiri on toiminut vuoden 2011 kesäkuusta vuoden 2012 elokuuhun eli reilun vuoden, mutta oli syksyn 2012 tauolla. Toiminta jatkui jälleen vuoden 2013 helmikuussa. (Haluatko jakaa lukukokemuksesi?; Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiri)

Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin keskustelut löytyvät Lukuvinkkeli -blogin etusivua alaspäin selaamalla ja varsinaista keskustelua ja puheenvuoroja pääsee lukemaan keskustelun otsikkoa klikkaamalla (Kuvat 1 ja 2).

Lukuvinkkeli

Hyvinkään kirjaston vinkit ja verkkolukupiiri

[Suosittelemme!](#)

[Verkkolukupiiri](#)

[Mukaan verkkolukupiiriin?](#)

[Etusivulle](#)

LISÄÄ VINKKEJÄ

[Kirjasampo](#)

[Kirjavinkit](#)

[Lahden kaupunginkirjaston Lue kirja](#)

[Musiikkivinkit Musaratamosta](#)

[Nurmijärven kirjaston lukuvinkkejä](#)

[Riihimäen kirjaston Kirjaili](#)

TILAA RSS-SYÖTE

[Rekisteröidy](#)

[Kirjautu sisään](#)

[Artikkelien RSS-syöte](#)

[Kommenttien RSS-syöte](#)

Category Archives for VERKKOLUKUPIIRI

Verkkolukupiiri: toukokuun kirja

perheestään ja sisaren sairaudesta, omasta kasvusta sekä rakkaudesta. Kirja on vähäeleinen, mutta vetoava tarina tavallisen miehen matkasta Amerikan halki. Kirja nousi Yhdysvalloissa suureen menestykseen sen jälkeen kun kirjailija Stephen King antoi ylistävän lausunnon tästä esikoisteoksesta.”

Maija N

Toukokuun kirjaamme kuvaillaan Kuopion kaupunginkirjaston sivuilla näin:

”Ron McLarty Polkupyörällä ajamisen taito on kehityskertomus, tarina muutoksesta. Ikuisen luuserin, Smithy Iden, päämäärätön haahuilu ja ”elämätön elämä” kääntyy ylösalaisin ja päähenkilö päätyy etsimään vastausta moniin kysymyksiin. Polkupyörällä taitetun matkan myötä aukeaa tarina Smithyn lapsuudesta ja aikuisuuden varhaisvuosista, hänen

KIRJAVINKIT SÄHKÖPOSTIIN!

Syötä sähköpostiosoitteesi, niin voit seurata tätä blogia ja saat ilmoituksia uusista julkaisuista sähköpostitse.

Tilaa vinkit

AIHEITAMME

[aikalaisromaanit avaus](#)
[dekkarit elämäkerrat](#)
[esikoisromaanit](#)
[fantasia](#) Hanna
[historiallinen](#)
[kirjallisuus](#)
[historialliset romaanit](#)
[ihmissuhteet](#)
[Irlanti julkaisu](#) Juutalaiset
[jännityskirjallisuus](#)
[kaunokirjallisuus](#)
[uus](#)
[kehityskertomukset](#)
[kertomakirjallisuus](#)

Kuva 1. Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin etusivu

Kuva 1 esittää Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin etusivua. Verkkolukupiirin keskustelujen lisäksi sivun vasemmassa laidassa on linkkejä sivuston muille sivuille, sekä toisille sivustoille. Sivun oikeassa laidassa taas on listattuna sivustolla esiintyviä aihesanoja, joiden avulla sivustoa on myös mahdollista selata.

Lukuvinkkeli

Hyvinkään kirjaston vinkit ja verkkolukupiiri

Suosittellemme!

Verkkolukupiiri

Mukaan verkkolukupiiriin?

Etusivulle

LISÄÄ VINKKEJÄ

Kirjasampo

Kirjavinkit

Lahden kaupunginkirjaston Lue kirja

Musiikkivinkit Musaratamosta

Nurmijärven kirjaston lukuvinkkejä

Riihimäen kirjaston Kirjariihi

TILAA RSS-SYÖTE

Rekisteröidy

6 ajatusta: "Verkkolukupiiri: toukokuun kirja (HUOM! KESÄKIRJA!)"

Nimetön sanoo: *toukokuu 18, 2012 5:02 pm*

Vastaa

Olin lukenut tämän kirjan jo aiemmin, mutta nyt luin sen uudestaan, ja se piti edelleen otteessaan. Siinä on todella osuvaa kuvausta keskiluokkaisesta elämästä kaikkine kliseineen, jotka ovat ovat totta niin Amerikassa kuin meilläkin. Kuinka tärkeätä on julkisivun säilyttäminen ja muodollinen ystävällisyys kaikkine kommervenkeineen. Pelottavaa on niiden taakse jäävä tyhjyys ja masentuneisuus, kun elämä ei vastaakaan suuria odotuksia. Mistä löytyisi apu tähän lohduttomuuteen? Voisiko tuihnutunut ihminen keskittyä vähemmän itseensä ja omiin tuntemuksiinsa ja oppia nauttimaan asioista ja ihmisistä ympärillään? Hyvää kesää kaikille lukupiiriläisille. Toivottavast tapaamme syksyllä. P.M.

Sirkka K. sanoo: *toukokuu 31, 2012 3:28 pm*

Vastaa

Hyvää kesää minunkin puolestani kaikille lukupiiriläisille! Kommentoikaa luettavaa ja jo luettujakin kirjoja kesänkin aikana. Minulla vielä ainakin on tämä kesäkirja Revolutionary road vielä kokonaan lukematta.

Millaisia kirjoja teidän kasseihinne yleensä kesällä kerääntyy?

Kuva 2. Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin keskustelunäkymä

Kuva 2 esittää Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin keskustelunäkymää. Keskustelun alustuksen jälkeen siinä on näkyvissä keskusteluun kirjoitettujen puheenvuorojen määrä. Puheenvuoroissa taas näkyy niiden kirjoittajan nimi tai nimimerkki, sekä päivämäärä ja aika, jolloin puheenvuoro on kirjoitettu.

4.3.2 Helsingin Sanomien verkkolukupiiri

Helsingin sanomien verkkolukupiiri on Helsingin Sanomien verkkosivujen blogissa joulukuusta 2006 kesäkuuhun 2011 eli noin neljä ja puoli vuotta hyvin aktiivisesti toiminut ja suosittu verkkolukupiiri, jonka vetäjänä toimi entinen kansanedustaja ja kirjailija Kirsi Piha. Kuten Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissäkin, vetäjä valitsi kuukausittain luettavat kirjat, mutta myös lukupiirin osallistujilla oli mahdollisuus ehdottaa kirjoja luettaviksi, ja keskustelu niistä alkoi kesäaikaan lukuun ottamatta kunkin kuukauden puolivälissä. Kuukauden kirjan rinnalla lukupiirissä luettiin ja keskusteltiin myös kuukauden varjokirjasta ja sen jäsenillä oli toisinaan mahdollisuus kysyä kysymyksiä itse kirjojen kirjoittajilta, jotka saattoivat myös osallistua keskusteluun. (Näin lukupiiri toimii; Helsingin Sanomien lukupiiri).

Helsingin Sanomien lukupiirikin oli kaikille avoin ja kuka tahansa saattoi osallistua sen

toimintaan. Koska lukupiirissä ei ollut erillistä ilmoittautumista, sen osallistujamäärästä ei ole mitään tarkkaa tietoa, mutta tässä aineistossa eri nimellä tai nimimerkillä kirjoittaneita oli yhteensä 59. Näistä 30 oli selvästi naispuolisia, kuten Outi tai EijaG , ja 11 miespuolisia, kuten Harri ja Antti. Loput kahdeksantoista nimimerkkiä puolestaan olivat sellaisia, joiden sukupuolta ei voinut päätellä, kuten lukutoukka tai sivuääni. Lukupiiri oli keskittynyt kaunokirjallisuuteen ja siinä luettavat kirjat saattoivat olla esimerkiksi vasta ilmestyneitä, klassikkoja tai muuten vain teemaltaan ajankohtaisia tai kiinnostavia. Lukupiirin lisäksi blogissa julkaistiin paljon muitakin kirjallisuuteen ja kirjoihin liittyviä kirjoituksia. (emt.)

Helsingin Sanomien verkkolukupiirin keskusteluita, jotka löytyvät Helsingin Sanomien verkkosivujen Lukupiiri -blogista, pääsee selaamaan klikkaamalla blogin etusivun oikeassa reunassa olevia kuukauden kirja -navigointilinkkejä. Varsinaista keskustelua ja puheenvuoroja taas pääsee lukemaan klikkaamalla keskustelun otsikkoa. (Kuvat 3-5.)

HS.fi BLOGIT
Maanantai 12.11.2012 | Virpi Onnittele e-kortilla

Yhteystiedot Asiakaspalvelu

Etusivu Uutiset Arviot Sarjakuvat Kommentointi **Blogit** Oma elämä Autot Ruoka Nyt Matka Oma kaupunki Muistot Sää

Blogit 13134 Lähetä uutiskuva

Viimeinen postaus
Kirsi Piha | Julkaistu 7. 6. 2011 18:37

Kirjallisuus – aivan liian juhlallinen ja suuri sana. En oikeastaan ymmärrä siitä mitään. Enkä kai koskaan ole niin väittänytään.

Mitä lukeminen minulle sitten merkitsee?

Kirjallisuus ei ole minulle mitään juhlallista vaikka onkin kiehtovaa. Kirjallisuus on minulle enemmän kuin arkista näkkileipää. Ja on mahdollista, etten aina huomaa milloin olen tekemisissä todella hienon, kasintehdyn näkkileivän kanssa. Sillä minua ei ole koulutettu arvioimaan leipää. Rupeisin vain syömään.

Lue koko artikkeli »

Aihe: Aiheeton | 79 kommenttia »

Jaakko Yli-Juonikas vastaa lukupiiriläisille
Kirsi Piha | Julkaistu 27. 5. 2011 15:03

Jaakko Yli-Juonikas lupasi vastata lukupiiriläisten kysymyksiin, olkaa hyvät:

Alla vastaukseni. Terveiset kaikille Lukupiiriläisille, kiitokset hyvistä kysymyksistä ja aurinkoista kesää

t. Jaakko Yli-Juonikas

Lukupiiri
Kirsi Piha on 42-vuotias kirjoittaja ja kolumnisti, jonka merkittävien harrastus on selälään maaten lukeminen.

Viimeksi kommentoitu

kysymysmerkki - Anja Snellman: Lemmikkikaupan tytöt
Anu - Viimeinen postaus
Mika - Viimeinen postaus
Veikko - Fjodor Dostojevski: Idiootti
Reino - Viimeinen postaus
Violeta - Viimeinen postaus
toni - Viimeinen postaus
Jane - Viimeinen postaus
meku - Viimeinen postaus
Emmi - Viimeinen postaus

oikotie.fi
AVAINPAIKAT

Web-kehityksen ammattilaisia, Software Success Stories
Talousjohtaja, Kirkon Ulkomaanavun säätiö
Testausautomaattikonsultti (QTP), Knowit
Business Manager – Elisa Viihde upsales, Elisa Oyj
Digitaalisen liiketoiminnan kehityspäällikkö
Digitaaliset julkaisut -yhteistyö, Sanoma Magazines Finland
Production Manager, Sanoma Digital Finland
KOKENUT VENÄJÄNKIELENTAIDONJURISTI, Castrén & Snellman
Suunnittelija, Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
Projekti-insinööri, Kvaerner Finland Oy

Kuva 3. Helsingin Sanomien verkkolukupiirin etusivu

Kuva 3 esittää Helsingin Sanomien verkkolukupiirin etusivua. Verkkolukupiirin keskustelujen lisäksi sivun oikeassa laidassa on aihealueittain ryhmiteltyjä linkkejä, joiden avulla on myös mahdollista selata sivuston sisältöä, sekä muita sivustoja.

ilmestyä jo elokuun puolella.

Posted in [Elokuun kirja](#), [Yleinen](#) | [14 Comments »](#)

Elokuun kirja

Lauantai, Heinäkuu 4th, 2009

Elokuun kirjaksi otetaan kotimaista, kirja, jonka moni on listannut kesälukemiseksi. Eli **Leena Krohnin** kirja *Valeikkuna*. Keskustelu tästä alkaa 15.8. Huomisen jälkeen Lukupiiri jää kesätauolle palatakseen taas 5.8. keskusteluihin. Mutta vasta siis huomisen jälkeen.

Posted in [Elokuun kirja](#), [Yleinen](#) | [13 Comments »](#)

Mika Waltari: Fine van Brooklyn

Perjantai, Elokuu 15th, 2008

Elokuun kirjana oli juhluvuottaan viettävän **Mika Waltarin** *Fine van Brooklyn*. Tämä oli itselleni ensimmäinen kerta kun luin tämän kirjan. (lisää...)

Posted in [Elokuun kirja](#), [Yleinen](#) | [60 Comments »](#)

Lukupiiri lomalla ja elokuun kirja

Maanantai, Kesäkuu 30th, 2008

Lukupiiri lomailee heinäkuun, mutta palaa keskusteluihin ja suuriin suomalaisiin kirjailijoihin elokuussa. Koska on **Mika Waltarin** juhluvuosi, ajattelin, että elokuussa lukisimme **Waltarin**. Mutta ei *Sinuhe egyptiläistä*, eikä *Mikael Karvajalkaakaan*.

Elokuun kuukauden kirja on *Fine Van Brooklyn*. Keskustelu alkaa 15.8. Voimme pitää elokuuta Waltari-kuukautena ja keskustelua voidaan käydä vaikka koko **Waltarin** tuotannosta.

Ja kyllä minä tiedän, että syyskuu on OIKEA juhlakuu ja **Waltari** olisi silloin sopivampi. Mutta eukuu tuo mukanaan valtavan määrän uusia kirjoja, joista

Aiheet

[Aiheeton](#) (108)
[Elokuun kirja](#) (10)
[Helmikuun kirja](#) (11)
[Huhtikuun kirja](#) (7)
[Joulukuun kirja](#) (9)
[Kesäkuun kirja](#) (10)
[Kirja-arviot](#) (141)
[Lokakuun kirja](#) (11)
[Maaliskuun kirja](#) (9)
[Marraskuun kirja](#) (7)
[Näin lukupiiri toimii](#) (1)
[Syyskuun kirja](#) (14)
[Tammikuun kirja](#) (11)
[Toukokuun kirja](#) (5)
[Tove Jansson](#) (17)
[Yleinen](#) (762)

Linkit

[Ian McEwan](#) (asiallinen)
[J. K. Rowling](#) (kyllä minä niin lapsellinen olen, että rapinat ja huhut ovat kivoja)
[Joanne Harris](#) (tyylikäs)
[Paul Auster](#) (synkeä)
[Pelevin](#) (venäjän kielen taitoisille)

Arkisto

[2011](#)

Kuva 4. Helsingin Sanomien verkkolukupiirin selausnäkyvä

Kuva 4 esittää Helsingin Sanomien verkkolukupiirin selausnäkyvää. Verkkolukupiirin keskusteluja pääsee selaamaan esimerkiksi sivun oikeassa laidassa näkyvien kuukauden kirja -linkkien kautta ja varsinaisia keskusteluja ja puheenvuoroja pääsee tarkastelemaan keskustelun otsikkoa klikkaamalla.

47 vastausta artikkeliin "Anja Snellman: Lemmikkikaupan tytöt"

Outo kirjoittaa:

15. elokuuta 2007 kello 10.33

Mikä minussa meni vikaan, kun kirja ei oikein koskettanut? Aihe on järkyttävä ja tarinan halusin saada selville, mutta jotain jäi puuttumaan. Lukukokemus jäi vajaaksi. Kirjaa lukiessa tuli heti mieleen elokuva Kolmetoista, jossa myös "kunnollinen" tyttö lyöttäytyy seksikkään tytön kaveriksi ja ajautuu huonoille teille. Onko se aina valmiiksi turmeltunut kaveri, joka sen kiltin tytön vie mukanaan?

Gabriella kirjoittaa:

15. elokuuta 2007 kello 10.55

Luin kirjan jo vähän aikaa sitten kesälomalla. Se oli nopealukuinen ja viikonloppuna tartuin siihen uudestaan verestääkseni muistiani tätä keskustelua varten. Tajusin, etten voi lukea kirjaa enää. Koin aiheen tyttären äitinä niin ahdistavaksi. Eniten ehkä ahdisti ajatus siitä, että Jaminin vei seksibisnekseen ja Lindan pauloihin halu saada jännitystä elämään. Tämän saman jännityksen tunnistan murrosikäisessä itsessäni 80 luvulta – tosin en joutunut seksibisnekseen vaan ehkä väärin poikakaverien seuraan. Kuinka helposti nykytytöt samaa jännitystä hakiessaan joutuvat muuallalle kuin tarkkailuluokan poikien kainaloon, tilanteisiin, mistä ei ole paluuta? Huh.

Pidän Snellmanin kirjoista ja pidin tästäkin, aihe vaan oli ahdistava. Tässä oli mielestäni kovin paljon samaa kuin aikaisemmassa Safari Clubissa. Safari Clubissakin oli mukana

Kuva 5. Helsingin Sanomien verkkolukupiirin keskustelunäkymä

Kuva 5 esittää Helsingin Sanomien verkkolukupiirin keskustelunäkymää. Keskustelun alustuksen jälkeen siinä on näkyvissä keskusteluun kirjoitettujen puheenvuorojen määrä. Puheenvuoroissa taas näkyy niiden kirjoittajan nimi tai nimimerkki, sekä päivämäärä ja aika, jolloin puheenvuoro on kirjoitettu.

Kumpikin lukupiiri on suhteellisen samankaltainen kohderyhmän, niissä käsiteltävän aineiston, sekä toimintatapojen osalta. Niiden rakenteet kuitenkin poikkeavat jonkin verran toisistaan ja niillä on ainakin oletettavasti eri yleisö. Helsingin Sanomat on valtakunnallinen sanomalehti, joten sen verkkolukupiirin yleisön voisi olettaa olevan laajempi kuin Hyvinkään verkkolukupiirin kirjaston, jonka ylläpitäjänä on paikallinen kirjasto, vaikka verkossa toimiminen mahdollistaakin niihin osallistumisen ajasta ja paikasta riippumatta.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksesta saatuja tuloksia. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastellaan verkkolukupiirien keskusteluissa esiintyviä aiheita ja niiden yleisyyttä. Toisessa alaluvussa taas käsitellään verkkolukupiirien keskustelujen rakennetta puheenvuoron kirjoittajan sukupuolen, roolin, sekä puheenvuorossa esiintyvän sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvän toiminnan kannalta. Kolmannessa alaluvussa puolestaan vertaillaan verkkolukupiireistä saatuja tuloksia. Tuloksia tarkastellaan ensin erikseen Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirien osalta ja lopuksi lukupiirejä vertaillaan keskenään. Niitä käsitellään sekä kvantitatiivisesta että kvalitatiivisesta näkökulmasta.

Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin aineisto koostui yhdestätoista keskustelusta, jotka sisälsivät yhteensä noin 90 puheenvuoroa. Keskusteluissa käsitellyt kirjat olivat Richard Yatesin *Revolutionary Road*, A. S. Byattin *Lasten kirja*, Katja Ketun *Kätilö*, Nick Hornbyn *Alas on pitkä matka*, Margaret Atwoodin *Herran tarhurit*, Zinaida Lindénin *Nuorallatanssija*, Essi Tammimaan *Paljain käsin*, Olli Jalosen *Poikakirja*, Louis de Bernières'n *Kapteeni Corellin mandoliini*, Markus Nummen *Karkkipäivä* ja Turkka Hautalan *Paluu*.

Helsingin Sanomien verkkolukupiirin aineisto puolestaan koostui kymmenestä keskustelusta, jotka sisälsivät yhteensä noin sata puheenvuoroa. Keskusteluissa käsitellyt kirjat olivat Anja Snellmanin *Lemmikkikaupan tytöt*, Richard Yatesin *Revolutionary Road*, Elina Hirvosen *Kauimpana kuolemasta*, Olli Jalosen *14 solmua Greenwichiin*, Margaret Atwoodin *Poikkeustila*, Siri Hustvedtin *Lumous*, Khaled Hosseinin *Tuhat loistavaa aurinkoa*, Kari Hotakaisen *Ihmisen osa*, Mikko Rimmisen *Nenäpäivä* ja Sofi Oksasen *Puhdistus*.

5.1 Verkkolukupiirien keskustelujen aiheet

Verkkolukupiirien keskusteluissa esiintyvät aihealueet luokiteltiin aineiston ja kirjallisuudentutkimuksen käsitteiden pohjalta yhdeksään kategoriaan jotka olivat kirjan aihe, genre, henkilöhahmo, juoni, kirjailija, lukukokemus, miljö, muoto ja näkökulma (Ks. Liite 2 ja Liite 4).

Taulukko 1. Aihealueiden jakautuminen Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirien keskusteluissa

Kategoria	Hyvinkää (N=11)	Helsinki (N=10)	Yhteensä (N=21)	%
Aihe	11	10	21	100
Genre	6	3	9	43
Henkilöhahmo	11	10	21	100
Juoni	11	10	21	100
Kirjailija	4	10	14	67
Lukukokemus	11	10	21	100
Miljö	6	5	11	52
Muoto	11	10	21	100
Näkökulma	5	9	14	67

Taulukko 1 kuvaa sitä kuinka monessa keskustelussa kukin aihealue esiintyi Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiireissä, sekä yhteensä kummassakin lukupiirissä. Siitä käy ilmi, että Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä kategoriat kirjan aihe, henkilöhahmo, juoni, lukukokemus ja muoto esiintyivät kaikissa keskusteluissa, kun taas kirjan genrestä, kirjailijasta miljööstä ja näkökulmasta puhuttiin selvästi vähemmän.

Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä taas kategoriat kirjan aihe, henkilöhahmo, juoni, kirjailija, lukukokemus ja muoto esiintyivät kaikissa keskusteluissa. Myös kirjan näkökulmasta keskusteltiin hyvin yleisesti, kun taas vähän keskusteltuja aiheita olivat kirjan genre ja miljö.

Kummassakin verkkolukupiirissä yleisesti esiintyviä kategorioita olivat kirjan aihe, henkilöhahmo, juoni, lukukokemus ja muoto. Kirjailijasta sen sijaan keskusteltiin Helsingin Sanomien verkkolukupiirin kaikissa keskusteluissa, mutta Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä vain neljässä keskustelussa. Myös näkökulma esiintyi Helsingin Sanomien lukupiirissä lähes kaikissa keskusteluissa, mutta Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä vain viidessä keskustelussa. Kummankin verkkolukupiirin keskusteluissa harvoin esiintyviä aihealueita olivat kirjan genre ja miljö.

Taulukko 2. Puheenvuorojen jakautuminen keskusteluittain K1-K11 Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä

Kategoria	K1 (N=6)	K2 (N=5)	K3 (N=6)	K4 (N=6)	K5 (N=10)	K6 (N=6)	K7 (N=7)	K8 (N=13)	K9 (N=6)	K10 (N=9)	K11 (N=17)	YHTEENSÄ (N=91)	%
Aihe	4	1	6	5	4	6	4	10	5	8	13	66	73
Genre	0	0	0	0	5	2	1	0	1	1	1	11	12
Henkilöhahmo	2	4	1	5	1	5	5	7	3	6	13	52	57
Juoni	3	2	5	3	5	4	6	9	3	6	13	59	65
Kirjailija	0	0	1	0	0	1	0	0	0	4	3	9	10
Lukukokemus	4	5	5	3	7	3	4	8	3	8	12	62	68
Miljö	3	0	2	0	0	2	0	7	3	0	3	20	22
Muoto	3	5	6	5	5	4	5	5	3	9	12	62	68
Näkökulma	0	0	0	2	0	0	1	3	0	1	1	8	9

Taulukossa 2 kuvataan sitä, kuinka monessa puheenvuorossa aihealueet esiintyvät kussakin Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin keskustelussa. Siitä käy ilmi, että kaikkein yleisimpiä keskustelun aiheita olivat kirjan aihe (73%:ssa puheenvuoroja), lukukokemus (68%:ssa puheenvuoroja) ja muoto (68%:ssa puheenvuoroja). Suhteellisen paljon keskusteltiin myös kirjan juonesta (65%:ssa puheenvuoroja) ja henkilöistä (57%:ssa puheenvuoroja), kun taas melko vähän miljööstä (22%:ssa puheenvuoroja) ja genrestä (12%:ssa puheenvuoroja). Kaikkein vähiten keskusteluissa esiintyneitä aiheita taas olivat kirjailija (10%:ssa puheenvuoroja) ja näkökulma (9%:ssa puheenvuoroja).

Taulukko 3. Puheenvuorojen jakautuminen keskusteluittain K1-K10 Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä

Kategoria	K1 (N=10)	K2 (N=11)	K3 (N=10)	K4 (N=10)	K5 (N=10)	K6 (N=10)	K7 (N=10)	K8 (N=10)	K9 (N=10)	K10 (N=10)	YHTEENSÄ (N=101)	%
Aihe	9	9	5	5	6	4	9	4	1	9	61	60
Genre	0	0	0	3	4	0	2	0	0	0	9	9
Henkilöhahmo	6	8	5	5	7	9	7	7	4	6	64	63
Juoni	7	8	4	6	8	6	5	8	5	6	63	62
Kirjailija	3	1	2	5	7	7	4	5	4	4	42	42
Lukukokemus	6	5	5	7	6	7	7	4	5	5	57	56
Miljö	0	4	3	0	0	0	5	2	0	4	18	18
Muoto	6	3	6	6	6	4	5	6	7	4	53	52
Näkökulma	1	1	0	1	2	2	4	1	2	4	18	18

Taulukossa 3 kuvataan sitä, kuinka monessa kommentissa aihealueet esiintyvät kussakin Helsingin Sanomien verkkolukupiirin keskustelussa. Siitä käy ilmi, että kaikkein eniten keskustelua herättäneitä aiheita olivat kirjan aihe (60%:ssa puheenvuoroja), henkilöahmot (63%:ssa puheenvuoroja) ja juoni (62%:ssa puheenvuoroja). Suhteellisen usein keskusteltiin myös lukukokemuksesta (56%:ssa puheenvuoroja),

kirjan muodosta (52%:ssa puheenvuoroja) ja kirjailijasta (42%:ssa puheenvuoroja), mutta melko harvoin näkökulmasta (18%:ssa puheenvuoroja) ja miljööstä (18%:ssa puheenvuoroja). Kaikkein vähiten sen sijaan keskusteltiin kirjan genrestä (9%:ssa puheenvuoroja).

5.2 Verkkolukupiirien keskustelujen rakenne

Verkkolukupiirien keskustelujen rakennetta tarkasteltiin kolmen eri tekijän kannalta, joista ensimmäinen oli puheenvuoron kirjoittajan sukupuoli, toinen puheenvuoron kirjoittajan rooli verkkolukupiirissä ja kolmas puheenvuorossa esiintyvän sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvän toiminnan luonne.

Sukupuolen osalta luokitusvaihtoehdot olivat joko nainen, mies tai ei tiedossa, mikäli kirjoittajan sukupuoli ei käynyt kommentista ilmi. Roolin kohdalla taas vaihtoehtoina olivat joko verkkolukupiirin vetäjä tai verkkolukupiiriin osallistuja. Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvässä toiminnassa puolestaan vaihtoehtoina olivat oman mielipiteen esittäminen, oman kokemuksen kertominen, toisen kirjoittaman puheenvuoron kommentointi, kysymyksen esittäminen muille, sekä toiseen teokseen tai tekijään viittaaminen, jotka muodostettiin aineiston pohjalta. (ks. Liite 2. ja Liite 4.)

Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään verkkolukupiirien jäsenten sukupuolta, rooleja ja sosiaalista vuorovaikutusta. Toisessa alaluvussa taas tarkastellaan sukupuolten välisiä eroja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä.

5.2.1 Jäsenten sukupuoli, rooli ja sosiaalinen vuorovaikutus verkkolukupiirien keskusteluissa

Taulukossa 4 kuvataan sitä, kuin suuri osuus Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin puheenvuoroista kussakin keskustelussa on miesten ja naisten ja kuinka suuri osuus on vetäjien ja osallistujien kirjoittamia. Lisäksi kuvataan keskusteluittain, kuinka monessa puheenvuorossa kutakin sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvää toimintaa esiintyy.

Taulukko 4. Keskustelujen K1-K11 rakenne Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä

Sukupuoli	K1 (N=6)	K2 (N=5)	K3 (N=6)	K4 (N=6)	K5 (N=10)	K6 (N=6)	K7 (N=7)	K8 (N=13)	K9 (N=6)	K10 (N=9)	K11 (N=17)	YHTEENSÄ (N=91)	%
Mies	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nainen	3	2	4	2	5	2	4	6	5	5	9	47	52
Ei tiedossa	3	3	2	4	5	4	3	7	1	4	8	44	48
Rooli	K1 (N=6)	K2 (N=5)	K3 (N=6)	K4 (N=6)	K5 (N=10)	K6 (N=6)	K7 (N=7)	K8 (N=13)	K9 (N=6)	K10 (N=9)	K11 (N=17)	YHTEENSÄ (N=91)	%
Vetäjä	1	1	1	1	2	1	3	2	2	2	5	21	23
Osallistuja	5	4	5	5	8	5	4	11	4	7	12	70	77
Toiminta	K1 (N=6)	K2 (N=5)	K3 (N=6)	K4 (N=6)	K5 (N=10)	K6 (N=6)	K7 (N=7)	K8 (N=13)	K9 (N=6)	K10 (N=9)	K11 (N=17)	YHTEENSÄ (N=91)	%
Mielipide	5	5	6	5	8	6	7	7	5	9	16	79	87
Kokemus	3	1	3	2	1	1	0	9	2	4	7	33	36
Kommentti	1	3	2	1	6	2	4	8	3	3	6	39	43
Kysymys	2	0	1	1	2	2	3	7	2	6	9	35	38
Viittaus	4	3	2	3	7	4	3	0	1	5	7	39	43

Siitä käy ilmi, että puheenvuoroista 52 % on naisten kirjoittamia, eikä miesten kirjoittamia puheenvuoroja ole lainkaan. Toisaalta sellaisten puheenvuorojen kirjoittajien määrä, joiden sukupuoli ei ole tiedossa, on myös suhteellisen suuri (48 %). On hyvin mahdollista, että näiden joukossa on miestenkin kirjoittamia puheenvuoroja. Osallistujien kirjoittamien puheenvuorojen osuus (77%) taas on huomattavasti suurempi kuin vetäjien kirjoittamien puheenvuorojen osuus (23%).

Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvästä toiminnasta puolestaan puheenvuoroissa esiintyy selvästi eniten oman mielipiteen ilmaisemista (87%:ssa puheenvuoroja). Toiseksi eniten taas esiintyy toisten puheenvuorojen kommentointia ja toiseen teokseen tai tekijään viittaamista (43%:ssa puheenvuoroja). Kaikkein vähiten sen sijaan esiintyy kysymysten esittämistä (38%:ssa puheenvuoroja) ja omien kokemusten jakamista (36%:ssa puheenvuoroja).

Taulukko 5. Keskustelujen K1-K10 rakenne Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä

Sukupuoli	K1 (N=10)	K2 (N=11)	K3 (N=10)	K4 (N=10)	K5 (N=10)	K6 (N=10)	K7 (N=10)	K8 (N=10)	K9 (N=10)	K10 (N=10)	YHTEENSÄ (N=101)	%
Mies	0	4	1	2	3	0	1	5	4	0	20	20
Nainen	8	6	8	6	7	10	4	5	5	8	67	66
Ei tiedossa	2	1	1	2	0	0	5	0	1	2	14	14
Rooli	K1 (N=10)	K2 (N=11)	K3 (N=10)	K4 (N=10)	K5 (N=10)	K6 (N=10)	K7 (N=10)	K8 (N=10)	K9 (N=10)	K10 (N=10)	YHTEENSÄ (N=101)	%
Vetäjä	0	1	1	0	3	1	0	1	0	0	7	7
Osallistuja	10	10	9	10	7	9	10	9	10	10	94	93
Toiminta	K1 (N=10)	K2 (N=11)	K3 (N=10)	K4 (N=10)	K5 (N=10)	K6 (N=10)	K7 (N=10)	K8 (N=10)	K9 (N=10)	K10 (N=10)	YHTEENSÄ (N=101)	%
Mielipide	10	8	7	8	8	10	10	8	8	7	84	83
Kokemus	4	7	2	7	6	6	9	5	6	7	59	58
Kommentti	2	7	8	5	7	6	5	7	6	6	59	58
Kysymys	4	5	5	4	5	5	6	4	2	4	44	44
Viittaus	3	4	4	5	5	6	7	1	5	6	46	46

Taulukossa 5 kuvataan sitä, kuin suuri osuus Helsingin Sanomien verkkolukupiiriin puheenvuoroista kussakin keskustelussa on miesten ja naisten ja kuinka suuri osuus on vetäjien ja osallistujien kirjoittamia. Lisäksi kuvataan keskusteluittain, kuinka monessa puheenvuorossa kutakin sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvää toimintaa esiintyy.

Siitä selviää, että puheenvuoroista 66% on naisten ja 20% miesten kirjoittamia. Sellaisia puheenvuoroja, joiden kirjoittajan sukupuolta ei voi päätellä, on puolestaan 14%.

Valtaosa verkkolukupiiriin puheenvuoroista on osallistujien kirjoittamia (92%), kun taas vetäjän kirjoittamien puheenvuorojen osuus on huomattavasti pienempi (7%).

Verkkolukupiiriin osallistujien ja sen vetäjän kirjoittamien puheenvuorojen määrän väliseen suhteeseen on tosin saattanut vaikuttaa se, että Helsingin Sanomien verkkolukupiiristä aineistoon ei sen runsauden vuoksi otettu keskustelun kaikkia kommentteja, kuten Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä, vaan siihen poimittiin ainoastaan keskustelun kymmenen ensimmäistä puheenvuoroa.

Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvästä toiminnasta puolestaan puheenvuoroissa esiintyy eniten oman mielipiteen ilmaisemista (83%:ssa puheenvuoroja). Toiseksi eniten taas esiintyy oman kokemuksen kertomista ja toisen kirjoittaman puheenvuoron kommentoimista (58%:ssa puheenvuoroja). Kaikkein vähiten kommenteissa sen sijaan esiintyy toiseen teokseen tai tekijään viittaamista (46%:ssa puheenvuoroja), sekä kysymysten esittämistä toisille (44%:ssa puheenvuoroja).

5.2.2 Sukupuolten väliset erot Helsingin Sanomien verkkolukupiiriin keskusteluissa

Helsingin Sanomien verkkolukupiiristä löytyi sekä miesten että naisten kirjoittamia puheenvuoroja yhteensä seitsemästä keskustelusta, joissa käsitellyt kirjat olivat Richard Yatesin *Revolutionary Road*, Elina Hirvosen *Kauimpana kuolemasta*, Olli Jalosen *14 solmua Greenwichiin*, Margaret Atwoodin *Poikkeustila*, Khaled Hosseinin *Tuhat loistavaa aurinkoa*, Kari Hotakaisen *Ihmisen osa* ja Mikko Rimmisen *Nenäpäivä*.

Taulukko 6. Puheenvuorojen jakautuminen sukupuolittain ja sisältökategorioittain Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä

Kategoria	Miehet (N=20)	%	Naiset (N=41)	%
Aihe	11	55	22	54
Genre	1	5	7	17
Henkilöhahmo	14	70	23	56
Juoni	14	70	23	56
Kirjailija	9	45	17	41
Lukukokemus	10	50	20	49
Miljöö	2	10	8	20
Muoto	12	60	23	56
Näkökulma	3	15	6	15
Toiminta	Miehet (N=20)	%	Naiset (N=41)	%
Mielipide	16	80	31	76
Kokemus	11	55	24	59
Kommentti	12	60	27	66
Kysymys	8	40	16	39
Viittaus	9	45	18	45

Taulukossa 6 kuvataan sitä, kuinka monessa puheenvuorossa kukin aihealue ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvä toiminta esiintyi niissä Helsingin Sanomien verkkolukupiirin keskusteluissa, joissa oli sekä miesten että naisten kirjoittamia puheenvuoroja. Siitä käy ilmi, että aihealueiden osalta kummankin sukupuolen puheenvuoroissa esiintyivät eniten kirjan aihe, henkilöhahmot, juoni, lukukokemus ja kirjan muoto, sekä kirjailija. Vähiten esiintyneitä aihealueita puolestaan olivat kirjan genre, miljöö ja näkökulma. Aihealueiden esiintymismäärien järjestykset vaihtelivat hieman sukupuolten välillä, mutta muuten niiden prosentuaalisissa osuuksissa ei ilmennyt kovin suuria eroja. Tosin genre ja miljöö esiintyivät yleisemmin naisten (17%:ssa ja 20%:ssa puheenvuoroja) kuin miesten (5%:ssa ja 10%:ssa puheenvuoroja) puheenvuoroissa. Genren osalta esille nousivat esimerkiksi seikkailukirja ja miljöön osalta Afganistan, kuten seuraavissa esimerkeissä:

”Ja onhan se seikkailukirja. Sitä seikkailua minä en ottanut mitenkään kirjaimellisesti, se oli vähän kuin satua Jules Vernen malliin, mutta kuitenkin siihen uskoi. Oikeasti pitkät kävelyt nyrjähtäneellä jalalla tai ne pitkät ilmalaivamatkat tai pitkä purjehdus pienellä veneellä ja suurella lastilla tai lopun reissaus maasta toiseen pakastetun ruumiin kanssa eivät olisi mahdollisia, mutta tässä kirjassa ne menivät kuin tyhjää vaan. Melkein odotti, mitä se kirjailija keksii seuraavaksi. Nekin solmut ja rastit ja tietojenlähetystekniikka olivat osa tätä uskomatonta uskottavaa fantasiaa.

(HS K4, Eija G 16. joulukuuta 2008 kello 8.33.)”

”Minulle tämä kirja oli ennen kaikkea fyysinen ja visuaalinen kokemus — näin ne värikkäät kaavut, Afganistanin kultaisen auringon, mystiset paikat, varjot, valon joka lankeaa talojen seinille keskipäivällä. Paljon ulkomailla asuneena minulle tuli tunne matkustamisesta ja perille saapumisesta jossakin kaukaisessa paikassa. (HS K7, mermaid 15. maaliskuuta 2008 kello 18.28.)”

Sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvän toiminnan kohdalla taas niiden järjestys oli kummankin sukupuolen osalta täysin sama ja niiden prosentuaaliset osuudet ovat hyvin lähellä toisiaan. Eniten puheenvuoroissa esiintyi oman mielipiteen ilmaisemista, toiseksi eniten toisten kirjoittamien puheenvuorojen kommentointia, kolmanneksi eniten omien kokemusten kertomista ja neljänneksi eniten toisiin teoksiin tai tekijöihin viittaamista, sekä kaikkein vähiten kysymysten esittämistä toisille verkkolukupiirin osallistujille. Yleisesti ottaen naisten kirjoittamat puheenvuorot olivat jonkin verran pitempiä ja niissä käsiteltiin enemmän aihealueita kuin miesten kirjoittamissa puheenvuoroissa. Erityisen merkittäviä eroja sukupuolten välillä ei kuitenkaan löytynyt.

5.3 Verkkolukupiirien vertailu

Tässä luvussa vertaillaan Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiriä ja Helsingin Sanomien verkkolukupiiriä ensin keskustelujen rakenteen ja niissä esiintyneiden aiheiden osalta. Toisessa alaluvussa taas vertaillaan keskustelujen rakennetta ja aiheita kirjallisuudenlajeittain ja kolmannessa alaluvussa verkkolukupiirien keskustelujen välisiä eroja.

5.3.1 Keskustelujen rakenne ja aiheet

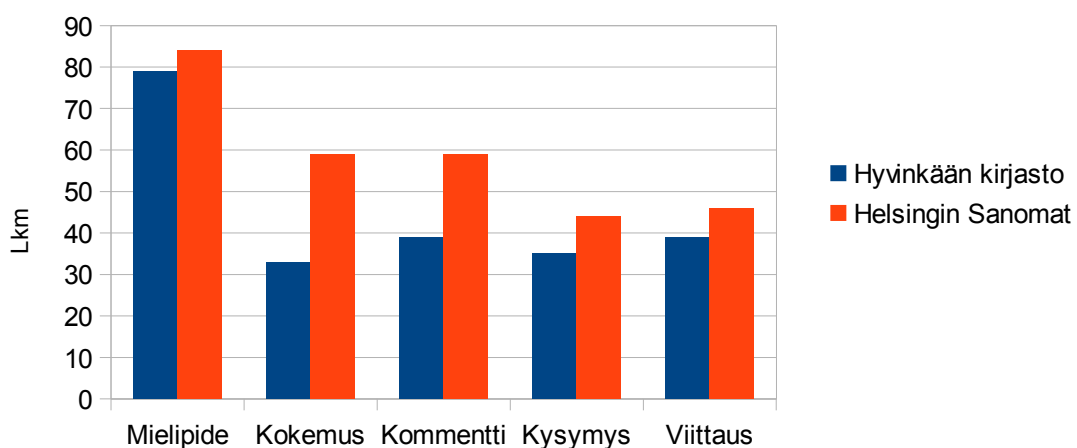
Kummassakin verkkolukupiirissä siis suurin osa puheenvuoroista oli naisten kirjoittamia, mikä tosin oli odotettua, koska aiemmissa tutkimuksissa on selvinnyt, että suurin osa lukupiirien osallistujista on naisia (ks. Ahola 2013, Sedo 2004). Miesten vähyyteen saattaa osaltaan vaikuttaa sekin, että molempien lukupiirien vetäjät ovat naisia, sekä niiden kirjavallinnat. Huomattavaa on, että Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä tunnistettavasti miesten kirjoittamia puheenvuoroja ei löytynyt yhtään, kun taas Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä viidesosa puheenvuorojen kirjoittajista oli miehiä. Suurin osa miesten kirjoittamista puheenvuoroista oli

keskusteluissa, joissa käsiteltiin miesten kirjoittamia kirjoja. Kovin tarkkoja johtopäätöksiä lukupiirien sukupuolijakaumasta ei kuitenkaan voi tehdä, koska joissakin tapauksissa puheenvuorojen kirjoittajat esiintyivät nimettöminä tai nimimerkillä, joista ei voinut päätellä heidän sukupuoltaan.

Kummassakin lukupiirissä osallistujien kirjoittamien puheenvuorojen määrä oli myös huomattavasti suurempi kuin vetäjien kirjoittamien puheenvuorojen määrä, mikä on sekin varsin odotettu tulos, koska lukupiirien ideana on saada osallistujat keskustelemaan luetuista kirjoista ja vetäjän rooli on pikemminkin pitää yllä ja ohjata keskustelua. Vetäjille tyypillinen sosiaalisen vuorovaikutuksen muoto oli etenkin kysymysten esittäminen, kuten ”Mitä mielteitä teille heräsi Jalosen Poikakirjasta? (HY K8, Katja Valjakka lokakuu 17, 2011 at 9:27 am), ”Mitä te muut olette mieltä? (HY K11, Katja Valjakka heinäkuu 1, 2011 at 10:55 am)” ja ”Mitä piditte? (HS K2, Kirsi Piha 15. 2. 2009 12:11)”.

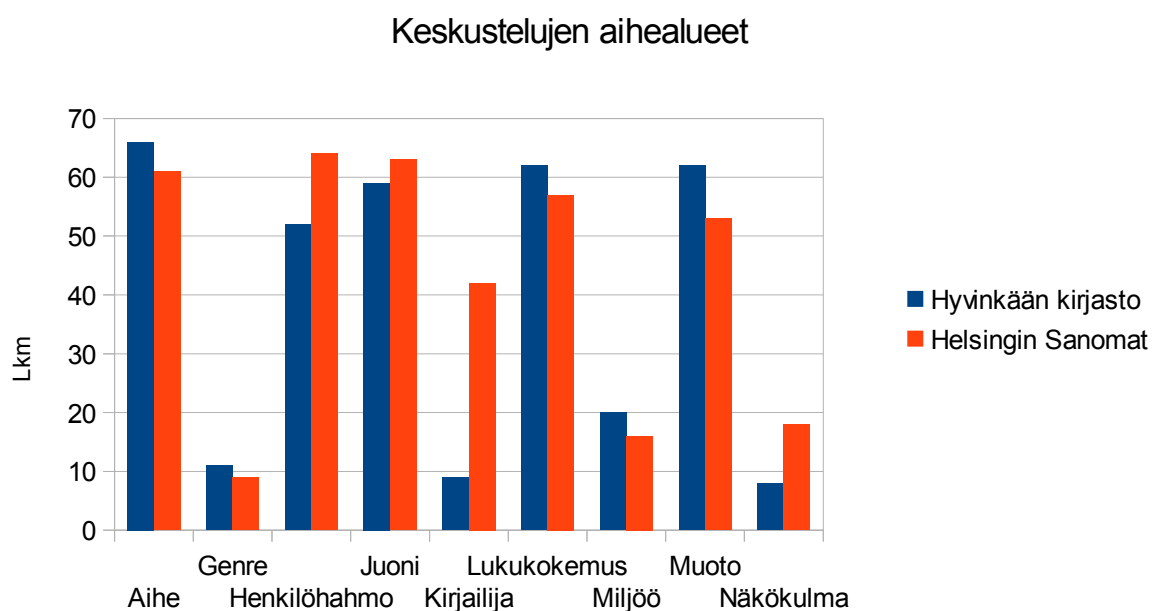
Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä osallistujien kirjoittamien puheenvuorojen osuus oli suurempi kuin Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä, mihin saattaa osasyynä olla Helsingin Sanomien verkkolukupiirin suurempi osallistujamäärä sekä se, että Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä vetäjiä on vai yksi, kun taas Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä heitä on kolme. Lisäksi Helsingin Sanomien verkkolukupiiristä mukaan otettiin vain osa puheenvuoroista, mikä saattaa vaikuttaa vetäjien kirjoittamien puheenvuorojen määrään.

Sosiaalisen vuorovaikutuksen laatu

Kuvio 1. Sosiaalinen vuorovaikutus Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiireissä

Kuviossa 1 kuvataan sitä, kuinka monessa puheenvuorossa yhteensä kutakin sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvää toimintaa esiintyi Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiireissä. Sosiaalisen vuorovaikutukseen liittyvän toiminnan osalta kummassakin lukupiirissä esiintyi selvästi eniten oman mielipiteen ilmaisemista, mikä ei ole kovin yllättävää, koska lukupiirissä tarkoituksena on kertoa omia näkemyksiään lukemastaan kirjasta. Toiseksi eniten kummankin lukupiirin kommentteissa esiintyi toisen puheenvuoron kommentointia, kun taas Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä esiintyi yhtä paljon toiseen teokseen tai tekijään viittaamista ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä oman kokemuksen kertomista. Kysymysten esittämistä toisille esiintyi kummassakin lukupiirissä suhteellisen vähän. Lisäksi Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä puheenvuoroissa esiintyi niukasti omien kokemusten kertomista ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä toiseen teokseen tai tekijään viittaamista.

Kuvio 2. Aihealueet Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiireissä

Kuviossa 2 kuvataan sitä, kuinka monessa puheenvuorossa yhteensä kukin aihealue esiintyi Hyvinkään kirjaston ja Helsingin Sanomien verkkolukupiireissä. Kummassakin verkkolukupiirissä kirjan aihe sijoittui kolmen yleisimmin keskusteluissa esiintyneen aihealueen joukkoon, mutta muiden kategorioiden sijoitukset vaihtelivat, mikä viittaisi siihen, että keskusteluissa käsitellyt aiheet vaihtelevat keskustelusta toiseen riippuen todennäköisesti ainakin käsiteltävänä olevasta kirjasta ja sen herättämistä teemoista.

Muita yleisiä keskustelunaiheita olivat kirjan henkilöt, juoni, lukukokemus ja muoto. Vähiten keskusteluissa esiintyneitä aiheita sen sijaan olivat kirjan genre, miljöö ja näkökulma. Kirjailijasta keskusteltiin suhteellisen paljon Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä, mutta vähän Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä. Tämä saattaa johtua esimerkiksi siitä, että Helsingin Sanomien verkkolukupiirin vetäjä Kirsi Piha on itsekin kirjailija ja julkisuuden henkilö, sekä siitä että kirjailijat osallistuivat toisinaan verkkolukupiiriin keskusteluihin ja sen osallistujilla oli mahdollisuus esittää heille kysymyksiä.

5.3.2 Keskustelujen rakenne ja aiheet kirjallisuudenlajeittain

Verkkolukupiirien keskustelut voidaan jakaa sen mukaan, käsiteltiinkö niissä miesten vai naisten kirjoittamia kirjoja tai kotimaista vai käännettyä kirjallisuutta. Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä miesten kirjoittamia kirjoja olivat Richard Yatesin *Revolutionary Road*, Nick Hornbyn *Alas on pitkä matka*, Olli Jalosen *Poikakirja*, Louis de Bernières'n *Kapteeni Corellin mandoliini*, Markus Nummen *Karkkipäivä* ja *Turkka Hautalan Paluu*. Naisten kirjoittamia kirjoja taas olivat A. S. Byattin *Lasten kirja*, Katja Ketun *Kätilö*, Margaret Atwoodin *Herran tarhurit*, Zinaida Lindénin *Nuorallatanssija* ja Essi Tammimaan *Paljain käsin*.

Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä Puolestaan miesten kirjoittamia kirjoja olivat Richard Yatesin *Revolutionary Road*, Olli Jalosen *14 solmua Greenwichiin*, Khaled Hosseinin *Tuhat loistavaa aurinkoa*, Kari Hotakaisen *Ihmisen osa* ja Mikko Rimmisen *Nenäpäivä*. Naisten kirjoittamia kirjoja taas olivat Anja Snellmanin *Lemmikkikaupan tytöt*, Elina Hirvosen *Kauimpana kuolemasta*, Margaret Atwoodin *Poikkeustila*, Siri Hustvedtin *Lumous* ja Sofi Oksasen *Puhdistus*.

Kotimaista kirjallisuutta sen sijaan olivat Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä Katja Ketun *Kätilö*, Essi Tammimaan *Paljain käsin*, Olli Jalosen *Poikakirja*, Markus Nummen *Karkkipäivä* ja *Turkka Hautalan Paluu*. Käännettyä kirjallisuutta taas edustivat Richard Yatesin *Revolutionary Road*, A. S. Byattin *Lasten kirja*, Nick Hornbyn *Alas on pitkä matka*, Margaret Atwoodin *Herran tarhurit*, Zinaida Lindénin *Nuorallatanssija* ja Louis de Bernières'n *Kapteeni Corellin mandoliini*.

Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä puolestaan kotimaista kirjallisuutta olivat Anja Snellmanin *Lemmikkikaupan tytöt*, Elina Hirvosen *Kauimpana kuolemasta*, Olli Jalosen *14 solmua Greenwichiin*, Kari Hotakaisen *Ihmisen osa*, Mikko Rimmisen *Nenäpäivä* ja

Sofi Oksasen Puhdistus. Käännettyä kirjallisuutta taas edustivat Richard Yatesin Revolutionary Road, Margaret Atwoodin Poikkeustila, Siri Hustvedtin Lumous ja Khaled Hosseinin Tuhat loistavaa aurinkoa.

Taulukko 7. Puheenvuorojen jakautuminen kirjallisuudenlajeittain Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä

Sukupuoli	Mieskirjailija (N=57)	%	Naiskirjailija (N=34)	%	Kotimainen (N=52)	%	Käännetty (N=39)	%
Mies	0	0	0	0	0	0	0	0
Nainen	30	53	17	50	28	54	19	49
Ei tiedossa	27	47	17	50	24	46	20	51
Rooli	Mieskirjailija (N=57)	%	Naiskirjailija (N=34)	%	Kotimainen (N=52)	%	Käännetty (N=39)	%
Vetäjä	13	23	8	24	13	25	8	21
Osallistuja	44	77	26	76	39	75	31	79
Toiminta	Mieskirjailija (N=57)	%	Naiskirjailija (N=34)	%	Kotimainen (N=52)	%	Käännetty (N=39)	%
Mielipide	47	82	32	94	45	87	34	87
Kokemus	27	47	6	18	23	44	10	26
Kommentti	22	39	17	50	23	44	16	41
Kysymys	27	47	8	24	26	50	9	23
Viittaus	20	35	19	56	17	33	22	56
Kategoria	Mieskirjailija (N=57)	%	Naiskirjailija (N=34)	%	Kotimainen (N=52)	%	Käännetty (N=39)	%
Aihe	45	79	21	62	41	79	25	64
Genre	3	5	8	24	3	6	8	21
Henkilöahmo	36	63	16	47	32	62	20	51
Juoni	37	65	22	65	39	75	20	51
Kirjailija	7	12	2	6	8	15	1	3
Lukukokemus	38	67	24	71	37	71	25	64
Miljöö	16	28	4	12	12	23	8	21
Muoto	37	65	25	74	37	71	25	64
Näkökulma	7	12	1	3	6	12	2	5

Taulukossa 7 kuvataan sitä, kuinka Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin puheenvuorot ovat jakautuneet miesten ja naisten kirjoittamien kirjojen, sekä kotimaisen ja käännetyn kirjallisuuden kesken. Siitä ilmenee, että omien kokemusten kertominen ja kysymysten esittäminen oli huomattavasti yleisempää miesten kirjoittamien (kumpaakin 47%:ssa puheenvuoroja) kuin naisten kirjoittamien (18%:ssa ja 24%:ssa puheenvuoroja) kirjojen kohdalla, mikä on hieman yllättävää, kun taas viittaaminen toisiin teoksiin tai tekijöihin oli yleisempää naiskirjailijoiden (56%:ssa puheenvuoroja) kohdalla. Aihealueiden osalta taas genrestä keskusteltiin enemmän naisten kirjoittamien kirjojen (24%:ssa puheenvuoroja) kohdalla, kun taas kirjailijasta, miljööstä ja näkökulmasta keskusteltiin enemmän miesten kirjoittamien kirjojen (12%:ssa, 28%:ssa ja 12%:ssa puheenvuoroja) kohdalla.

Kotimaisesta kirjallisuudesta keskusteltaessa puolestaan omien kokemusten kertominen

ja kysymysten esittäminen oli yleisempää (44%:ssa ja 50%:ssa puheenvuoroja) kuin käännetystä kirjallisuudesta (26%:ssa ja 23%:ssa puheenvuoroja) keskusteltaessa, kun taas käännetystä kirjallisuudesta keskusteltaessa viittaamiseen toisiin teoksiin tai tekijöihin oli yleisempää (56%:ssa puheenvuoroja) kuin kotimaisesta kirjallisuudesta (33%:ssa puheenvuoroja) keskusteltaessa. Aihealueiden osalta sen sijaan genrestä keskusteltiin enemmän käännetyn kirjallisuuden (21%:ssa puheenvuoroja) kohdalla, kun taas kirjailijasta, miljööstä ja näkökulmasta keskusteltiin enemmän kotimaisen kirjallisuuden (15%:ssa, 23%:ssa ja 12%:ssa puheenvuoroja) kohdalla.

Taulukko 8. Puheenvuorojen jakautuminen kirjallisuudenlajeittain Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä

Sukupuoli	Mieskirjailija (N=51)	%	Naiskirjailija (N=50)	%	Kotimainen (N=60)	%	Käännetty (N=41)	%
Mies	16	31	4	8	12	20	8	19
Nainen	26	51	41	82	40	67	27	66
Ei tiedossa	9	18	5	10	8	13	6	15
Rooli	Mieskirjailija (N=51)	%	Naiskirjailija (N=50)	%	Kotimainen (N=60)	%	Käännetty (N=41)	%
Vetäjä	2	4	5	10	2	3	5	12
Osallistuja	49	96	45	90	58	97	36	88
Toiminta	Mieskirjailija (N=51)	%	Naiskirjailija (N=50)	%	Kotimainen (N=60)	%	Käännetty (N=41)	%
Mielipide	42	82	42	84	48	80	36	88
Kokemus	34	67	25	50	31	52	28	68
Kommentti	30	59	29	58	34	57	25	61
Kysymys	21	41	23	46	23	38	21	51
Viittaus	22	43	24	48	14	23	22	54
Kategoria	Mieskirjailija (N=51)	%	Naiskirjailija (N=50)	%	Kotimainen (N=60)	%	Käännetty (N=41)	%
Aihe	28	55	33	66	33	55	28	68
Genre	5	10	4	8	3	5	6	15
Henkilöhahmo	31	61	33	66	33	55	31	76
Juoni	32	63	31	62	36	60	27	66
Kirjailija	19	37	23	46	22	37	20	49
Lukukokemus	28	55	29	58	32	53	25	61
Miljöö	11	22	7	14	9	15	9	22
Muoto	27	53	26	52	35	58	18	44
Näkökulma	9	18	9	18	9	15	9	22

Taulukossa 8 kuvataan sitä, kuinka Helsingin Sanomien verkkolukupiirin puheenvuorot ovat jakautuneet miesten ja naisten kirjoittamien kirjojen, sekä kotimaisen ja käännetyn kirjallisuuden kesken. Siitä ilmenee, että miesten kirjoittamista puheenvuoroista suurin osa oli keskusteluissa, joissa käsiteltiin miesten kirjoittamia kirjoja (31%), kun taas naisten kirjoittamia puheenvuoroja oli enemmän naiskirjailijoita (82%) käsittelevissä keskusteluissa. Sosiaalisen vuorovaikutuksen osalta taas omien kokemusten kertominen oli yleisempää miesten kirjoittamia kirjoja (67%:ssa puheenvuoroja) käsittelevissä

keskusteluissa. Keskustelujen aiheiden suhteen sen sijaan mieskirjailijoiden ja naiskirjailijoiden välillä ei ollut kovinkaan suuria eroja.

Käännetyn kirjallisuuden osalta puolestaan viittaaminen toiseen tekijään tai teokseen, sekä omien kokemusten esittäminen ja kysymysten esittäminen oli yleisempää (54%:ssa, 68%:ssa ja 51%:ssa puheenvuoroja) kuin kotimaista kirjallisuutta (23%:ssa, 52%:ssa ja 38%:ssa puheenvuoroja) käsittelevissä keskusteluissa. Keskustelun aiheiden osalta taas genrestä ja henkilöhahmoista keskusteltiin enemmän käännetyn (15%:ssa ja 76%:ssa puheenvuoroja) kuin kotimaisen kirjallisuuden (5%:ssa ja 55%:ssa puheenvuoroja) kohdalla.

Kummassakin verkkolukupiirissä siis omien kokemusten kertominen oli yleisempää miesten kirjoittamia kirjoja käsittelevissä keskusteluissa. Viittaaminen toiseen teokseen tai tekijään taas oli yleisempää käännettyä kirjallisuutta käsiteltäessä. Myös genrestä keskusteltiin enemmän käännetyn kuin kotimaisen kirjallisuuden kohdalla.

Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä puolestaan kysymysten esittäminen oli yleisempää miesten kirjoittamia kirjoja käsittelevissä keskusteluissa, kun taas Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä omien kokemusten kertominen ja kysymysten esittäminen oli yleisempää käännetystä kirjallisuudesta keskusteltaessa ja kirjan henkilöistä keskusteltiin enemmän käännetyn kirjallisuuden kohdalla. Lisäksi miesten kirjoittamia puheenvuoroja oli Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä eniten mieskirjailijoita käsittelevissä keskusteluissa ja naisten kirjoittamia puheenvuoroja naiskirjailijoita käsittelevissä keskusteluissa.

5.3.3 Erot verkkolukupiirien keskusteluissa

Kummassakin verkkolukupiirissä keskusteltiin Richard Yatesin kirjasta *Revolutionary Road*, joka kertoo keskiluokkaisesta lähiöelämästä 50-luvun Amerikassa ja jonka päähenkilöitä ovat Frank ja April. Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä aiheen osalta korostui etenkin keskiluokkainen elämäntapa, kuten seuraavissa esimerkeissä:

”Siinä on todella osuvaa kuvausta keskiluokkaisesta elämästä kaikkine kliseineen, jotka ovat totta niin Amerikassa kuin meilläkin. Kuinka tärkeitä on julkisivun säilyttäminen ja muodollinen ystävällisyys kaikkine kommervenkkeineen. Pelottavaa on niiden taakse jäävä tyhjyys ja masentuneisuus, kun elämä ei vastaakaan suuria odotuksia. (HY K1, Nimetön toukokuu 18, 2012 5:02 pm.)”

”Kylläpä oli armottoman tarkkanäköinen kuvaus keskiluokkaisesta elämästä. Sodasta on kymmenen vuotta ja erillinen nuorisokulttuuri ja murros on vasta tuloillaan. Oli jotenkin hyvin hätkähdyttävää huomata, että Wheelerit olivat jos keski-ikäistymässä kolmekymppisinä (Aprilhan taisi olla vain 29-vuotias). (HY K1, Jenni elokuu 22, 2012 9:55 pm.)”

Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä puolestaan aiheen osalta keskusteltiin etenkin lähiöelämästä, kuten alla olevasta esimerkistä käy ilmi. Siinä esiintyvät myös miljöön osalta 50-luku ja Amerikka, sekä henkilöistä Frank ja April, jotka tulivat esiin kummassakin verkkolukupiirissä.

”Lohduton kuva 50-luvun lähiöelämästä USA:ssa pahimmillaan. On tarpeeksi vaurasta, että pystytään elämään mukavasti, mutta se elämä kumisee tyhjyyttään. Tupakkaa vedetään ja grogeja kumotaan joka käännteessä, sitten ajetaan autolla kotiin ja jatketaan juomista naapurien kanssa. Hyvä muistomerkki tuosta ajasta, raaan rehellinen kuvaus, kuten Kirsi sanoi, ei mitään hymistelyä, mutta uudesta ajasta on jo merkkejä, April haluaa töihin ja Frank mainostaa tietokoneita. Heillä on suuret luulot itsestään, April on kaunis ja luulee olevansa hyvä näyttelijä, jotain erikoista, enemmän kuin muut, Frank nuori lupaus mutta osoittautuu töissä vetelehtiväksi nössöksi. Jos työ oli tylsää, miksei hän hakenut parempaa? (HS K2, Eija G 15. helmikuuta 2009 kello 19.08.)”

Lisäksi kummassakin verkkolukupiirissä keskusteltiin henkilöhahmoista rouva Givingsistä, sekä Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä hänen mielisairaasta pojastaan Johnista. Juonen käännteiden osalta taas verkkolukupiirien keskusteluissa nousi esille etenkin kirjan loppuratkaisu, kuten seuraavissa esimerkeissä:

”Revolutionary Roadissa kaikkein murheellisin hahmo oli mielestäni Mrs.Givings. Hänen täytyi hinnalla millä hyvänsä pitää kulisseeja yllä. Loppujen lopuksi hylkäämällä poikansa mielisairaalaan (HS K2, LeenaU 15. helmikuuta 2009 kello 19.07.)”

”Lopun ratkaisu, jossa Yates antaa Aprilin menehtyä, jäi mietityttämään. Oliko se romaanin kokonaisuuden kannalta tarpeen – munusta ei – vai oliko ehkä silloinkin (1955, jossa kirjan sanotaan taphtuvan) yhteiskunnassa meneillään aborttikeskustelu ja tämä teos kirjailijan kannanotto siihen!? (HS K2, Seija 15. helmikuuta 2009 kello 15.46.)”

Margaret Atwoodin teoksista taas Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä keskusteltiin tulevaisuuteen sijoittuvasta romaanista Herran tarhurit ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä novellikokoelmasta Poikkeustila, jossa kuvataan päähenkilö Nellin elämää. Kummankin lukupiirin keskusteluissa nousi esille kirjan genre, kuten seuraavista esimerkeistä ilmenee:

”Atwoodin kieli tosiaan on minunkin mielestäni nautittavaa. Luin jostain, että kirjailijatar ei halua teostaan luokitella scifiksi, mutta kyllä tämä minun mielestäni science fictionista hyvin käy... (HY K5, Nimetön tammikuu 19, 2012 5:01 pm.)”

”Atwoodin kirjat ovat aina jollain tavalla ”naiskirjoja”, jos tällainen termi sallitaan. Ne ovat vahvoja naiskokemuksia. (HS K5, Kirsi Piha 16. kesäkuuta 2007 kello 0.37.)”

Lisäksi Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä keskusteltiin etenkin kirjailijasta, mitä kuvaa alla oleva esimerkki:

”Atwood muuten itse totesi eräässä haastattelussa kysymykseen omaelämäkerrallisuudesta seuraavaa: ”There has to be some blood in the cookie to make the Gingerbread Person come alive.” Mutta näin kai on kaikissa kirjoissa; jotain totta ja loppu mielikuvitusta. (HS K5, Kirsi Piha 16. kesäkuuta 2007 kello 0.37.)

Mielipiteiden osalta sen sijaan Atwoodin kirjat jakoivat kummassakin verkkolukupiirissä mielipiteitä, kuten seuraavat esimerkit osoittavat. Niistä käy myös ilmi, että keskusteluissa viitattiin Atwoodin muihin teoksiin, sekä keskusteltiin kirjojen juonesta ja muodosta.

”Pidin, koska kaikki mitä Atwood kirjoittaa on hienoa. Toisaalta en pitänyt erityisesti, koska en ole oppinut pitämään novelleista ja koska Atwood on paljon parempi romaanimuodossa. Toisaalta en oikein osaa kritisoida, koska Atwood on ehdottomasti lempikirjailijani. Jäin myös kaipaamaan jonkinlaista ratkaisua. Olen jollain tapaa pettynyt, mutta nautin kuitenkin suunnattomasti yksittäisten toisiinsa nivoutuneiden novellien lukemisesta ja Atwoodin tavasta kirjoittaa. (HS K5, Tiina 15. kesäkuuta 2007 kello 23.14.)

”En tiedä passaisiko minun edes tuoda tätä ilmi mutta minuun Atwoodin kirja ei kolahtanut. Jätin kirjan lukemisen kesken sivulle 218. Miksi näin? Lukiessani odotin jotakin tapahtuvaksi (tekstissä), jotakin käännekohtaa, joka olisi saanut

mielenkiintoni heräämään... Tätä ei sitten pettymyksekseni tullutkaan. Tykkään ihmissuhdedraamoista sekä ihmismielen kuvauksista kirjallisuudessa mutta en löytänyt tästä oikein sitäkään. (HY K5, LIBRARY LOVER tammikuu 22, 2012 8:01 pm.)”

”Pidin tästä valtavasti, mutta minä en ehkä ole ihan puolueeton arvioitsija, sillä pidän yleensäkin Atwoodin kirjoista. Oryxin ja Craken lukemisesta on sen verran aikaa, etten muista kirjasta kovinkaan paljon. Olisi ehdottomasti kannattanut kerrata se ensin ja lukea tämä vasta sitten, jotta olisi saanut Herran tarhureista kaiken irti. Nyt ei aika riittänyt siihen, ja olihan tämä monikerrokinen luettava jo näinkin. (HY K5, Jenni tammikuu 28, 2012 5:56 pm.)”

Kolmas kirjailija, jonka kirjoista keskusteltiin kummassakin verkkolukupiirissä, puolestaan oli Olli Jalonen. Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä käsiteltiin hänen teostaan Poikakirja, jossa kuvataan päähenkilö Ollin elämää, ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä teosta 14 solmua Greenwichiin, joka kertoo maailmanympärimatkasta. Kummankin verkkolukupiirin keskusteluissa nousivat esille erityisesti kirjojen henkilöhahmot ja heidän väliset suhteensa, kuten seuraavissa esimerkeissä:

”Ollin elämän pienillä ja suurilla tragedioilla ei mässäillä, vaan ne tuodaan esille aika hienovaraisesti. Isosiskon ei-toivottu raskaus ja pikkusisaren autismi vaikuttavat Ollin elämään, mutta niistä ei muodostu tarinan keskiötä, ne vain kuuluvat tarinaan. (HY K8, Katja Valjakka lokakuu 17, 2011 at 9:27 am.)”

”Pidin kirjassa siitä, että kerrankin oli kuvattu tavallista, toimivaa perhettä. Tai olihan pikkusisko autistinen, mutta siitä ei tehty suurta numeroa. Ei alkoholismia, avioeroa, uskottomuutta, väkivaltaa tai mitään muutakaan ankeaa, vaan yhdessä lomaileva, fortuna pelaa ja televisiota katsova perhe. Jossa ei pidetä salaisuuksia toisilta, vaan puhutaan asiat suoraan. Ja joka aina pitää yhtä. (HY K8, Jenni lokakuu 17, 2011 10:59 pm.)

”Kari, joka oli aina viihtynyt paikoillaan, omalla järvellä ja saarellaan, lähtee isänsä kuoleman jälkeen tavoittamaan veljeään ja jää samalla seikkailuun mukaan. Samalla hän kokee suuria elämänmuutoksia reissun aikana, kirja on mielestäni erityisesti hänen kehitystarinansa. Hänen arvomaailmansa ja pienet ympyränsä laajenevat. Islan ja Grahamin suhde on ongelmallinen jo ennen Karin mukaantuloa,

joten on helposti ymmärrettävissä Islan ja Karin suhteen syntyminen. Eniten minä kuitenkin pidin tästä kirjasta ihan seikkailukirjana, mutta monien tasojensa ansiosta se sai miettimään kirjan asioita vielä pitkään lukemisen jälkeenkin. (HS K4, Hanna Kaarina 16. joulukuuta 2008 kello 12.36.)”

Kummassakin verkkolukupiirissä keskusteltiin myös kirjan miljööstä, tosin Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä vain kolmessa puheenvuorossa, mikä on aika yllättävää, koska kyseessä oli matkakirja. Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä keskusteltiin lisäksi kirjan genrestä, mikä ilmenee seuraavista esimerkeistä:

”Matkakirja se on myös, tarkkaa matkateon kuvausta. Jalonen kertoi itse matkustaneensa 90.000 kilometriä parinkymmenen vuoden aikana taustaksi kirjalle. Huolellinen taustatyö näkyy. Luonnonkuvaukset ovat, kuten Kirsi sanoi, hienoja, varsinkin St. Helenan saarelta, jonka Jalonen on kokenut henkilökohtaisesti, ja kieli vie silloin lukijan suoraan tilanteeseen. ”Meri kohisi ja jymähteli.” ”Ääni veneen laitoja vasten muuttui liplatuksesta ja solinasta laahaamiseksi ja irahteluiksi.” Levälautojen keskellä siis. Myös purjehduksen kuvaukset olivat minusta hienoja, vaikken olekaan asiantuntija. (HS K4, Eija G 16. joulukuuta 2008 kello 8.33.)”

”Päähenkilö, Olli, elää ensimmäisiä kouluvuosiaan 1960-luvun alussa, ja löyhästi omaelämäkerrallisen teoksen maisemat on paikallistettu Hämeenlinnaan. (HY K8, Katja Valjakka lokakuu 17, 2011 at 9:27 am.)”

Kummassakin verkkolukupiirissä siis nousi samoista tai samankaltaisista kirjoista keskusteltaessa esille samoja asioita, mutta Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä keskustelut näyttäisivät olleen hieman monipuolisempia kuin Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä. Keskustelujen puheenvuoroissa ilmenneet erot voivat olla seurausta verkkolukupiireissä käsiteltyjen kirjojen tai niiden vetäjien ja osanottajien välisistä eroista.

6 KESKUSTELU

Tässä luvussa tutkimustuloksia tarkastellaan suhteessa aiemmista tutkimuksista saatuihin tuloksiin. Niistä tärkeimpiä tämän tutkimuksen kannalta ovat Aholan (2013) ja Sedon (200, 2004) tutkimukset. Ensimmäisessä alaluvussa käsitellään miesten ja naisten välisiä eroja lukupiireihin osallistumisessa. Toisessa alaluvussa taas keskitytään lukupiiriin vetäjän ja muiden jäsenten rooleihin ja kolmannessa alaluvussa tarkastellaan lukupiireissä käytäviä keskusteluja. Neljännessä alaluvussa puolestaan tarkastellaan tutkimustulosten rajoitteita.

6.1 Lukupiirien jäsenten sukupuoli ja sen vaikutukset

Kummassakin tutkimuksen kohteena olleista verkkolukupiireistä suurin osa puheenvuoroista oli naisten kirjoittamia, Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä 52% ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä 66%. Hanne Riikosenkin (2010, 16-17) tutkimuksessa Helsingin verkkolukupiiriin Paulo Coelhoa käsittelevien kolmen keskustelun 46:sta osallistujasta 26 oli nimimerkin perusteella naisia, 9 miehiä ja loppujen sukupuolta ei voinut päätellä. Myös Suvi Aholan (2013) tutkimukseen vastanneista lukupiirien jäsenistä 92,5% oli naisia. Lisäksi hänen tutkimistaan lukupiireistä yli 60%:ssa oli pelkästään naisia ja joukossa oli useita lukupiirejä, joissa oli vain yksi tai kaksi miestä. (Ahola 2013, 68.) Samoin Sedon (2004) tutkimukseen vastanneista lukupiiriin jäsenistä 93% oli naisia. Heistä 37% kuului fyysisesti kokoontuvaan lukupiiriin, 35% verkkolukupiiriin ja 28% sekä fyysisesti kokoontuvaan että verkkolukupiiriin. (Sedo 2004, 90.)

Yksi syy lukupiirien naisvaltaisuudelle saattaa olla se, että naiset lukevat ylipäänsä enemmän kirjoja kuin miehet. Miehet ja naiset myös lukevat kirjoja eri tavoin. Naisten kirjojen lukemisessa korostuu kokemuksellinen lukutapa, mutta miesten lukutapaa voidaan pitää tavoitteellisempänä ja suorituskeskeisempänä. (Ahola 2013, 68-70.) Lisäksi miehet ja naiset reagoivat lukemaansa eri tavoilla (Sedo 2004, 235).

Suurin osa naisista lukee sekä miesten että naisten kirjoittamia kirjoja, kun taas suurin osa miehistä lukee pelkästään miesten kirjoittamia kirjoja. Miesten ja naisten mieltymykset luettavien kirjojen suhteen eivät siis välttämättä kohtaa toisiaan. (Ahola

2013, 69.) Tässäkin tutkimuksessa suurin osa miesten kirjoittamista puheenvuoroista löytyi keskusteluista, joissa käsiteltiin miesten kirjoittamia kirjoja.

Toinen selittävä tekijä puolestaan voi olla lukupiirien jäsenten ammatti, koska suuri osa lukupiirien osallistujista työskentelee naisvaltaisilla aloilla, kuten opettajina ja sihteereinä. He ovat myös tyypillisesti korkeasti koulutettuja ja korkeakouluissakin naisten osuus on kasvussa. (Ahola 2013, 68-69.) Esimerkiksi Sedon (2003, 74) tutkimuksessa 99%:lla fyysisten lukupiirien jäsenistä ja 90%:lla verkkolukupiirien jäsenistä oli yliopistokoulutusta. Fyysisten lukupiirien jäsenet näyttäisivät siis olevan hieman korkeammin koulutettuja kuin verkkolukupiirien jäsenet, mutta ero ei ole kovin suuri. Tässä tutkimuksessa verkkolukupiirien osallistujien ammatti, koulutus ja muut taustatiedot eivät ole selvillä.

Lisäksi miesten ja naisten tavat keskustella kirjoista eroavat toisistaan. Naisten tavassa puhua korostuu yhteisymmärryksen etsiminen, kun taas miesten puhetavassa esille nousee asioiden esittäminen. Miehillä keskustelu merkitsee itsenäisyyden säilyttämistä, neuvottelua ja asemasta kiinnipitämistä sosiaalisessa hierarkiassa, sekä huomion saamista, johon kuuluu tietojen ja taitojen esittelyä, tarinankerrontaa ja vitsailua. Naisille taas keskustelu merkitsee yhteyden luomista ja sosiaalisten suhteiden säilyttämistä, johon liittyy omien kokemusten esittelyä, sekä niiden vertailu toisten kokemuksiin. Naiset harvoin pyrkivät ottamaan haltuun koko keskustelutilaa tai nousemaan toisten yläpuolelle, mutta miesten ja naisten sekaryhmissä miehet saattavat tahattomasti alkaa hallitsemaan keskustelua. (Ahola 2013, 70.) Naiset saattavat myös pelätä miesjäsenten muuttavan keskustelun intiimiyden tasoa, puheen vapautuneisuutta ja koettua mukavuusastetta (Sedo 2004, 235).

Miesten ja naisten välisessä keskustelussa saattaa siis esiintyä kommunikaatiovaikeuksia ja keskustelu saatetaan kokea epämukavaksi, mikä osaltaan selittää sitä, etteivät miehet kovin usein hakeudu lukupiireihin, joissa on paljon naisia. Miehet ja naiset saattavatkin perustaa omia ryhmiään, mutta varsinkin nuorempien miesten on todettu yhä enenevässä määrin hakeutuvan myös sekaryhmiin, eivätkä sukupuolten väliset erot nykyisin ole enää niin suuret kuin vanhempien sukupolvien välillä. (Ahola 2013, 71.) Etenkin verkkolukupiirien on huomattu olevan miesten keskuudessa suosituimpia kuin fyysisesti kokoontuvien lukupiirien (emt. 2007). Esimerkiksi Aholan (2013, 90) tutkimukseen osallistuneesta kahdesta verkkolukupiiristä toinen, Radanvarren jengi, koostui pelkästään miehistä.

6.2 Lukupiirien vetäjän ja muiden jäsenten roolit

Vetäjän rooli on tärkeä etenkin ohjatuissa lukupiireissä, jollaisia tämänkin tutkimuksen kaksi verkkolukupiiriä ovat. Vetäjän karisma ja valovoimainen persoona voikin olla eräs syy lukupiiriin liittymiselle. Vapaissa lukupiireissä sen sijaan vetäjän roolia ja siihen liittyviä tehtäviä saatetaan kierrättää lukupiirin jäseneltä toiselle. Niissäkin silti esimerkiksi piirin perustaja tai muuten erityisen karismaattinen tai sosiaalisesti taitava henkilö, kuten toimittaja, kirjailija tai poliitikko, saattaa toimia keskushenkilönä. (emt. 2013, 85-86) Näin oli esimerkiksi Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä, jossa vetäjänä toimi kansanedustaja ja kirjailija Kirsi Piha.

Keskusteltavaksi valitun kirjan lukemisen lisäksi vetäjän tehtäviin kuuluu usein esimerkiksi alustuksen laatiminen luetusta kirjasta tai sen teemasta ja joissakin tapauksissa myös kirjailijasta, sekä erilaisten näkökulmien ja kysymysten miettiminen keskustelun herättämiseksi. Vetäjä suhtautuukin monesti tehtäväänsä antaumuksella ja hänen olemuksellaan ja toiminnallaan on suuri merkitys rennon, sekä hyvän ilmapiiriin luomisessa ja kaikkien jäsenten viihtyvyyden ja tasa-arvoisuuden varmistamisessa. Vetäjällä on mahdollisuus vaikuttaa mm. keskustelukäytäntöihin, keskustelun sisältöön, tasoon ja suuntaan, sekä ohjauksen ja kurin tiukkuuteen esimerkiksi kirjojen lukemisen ja paikallaolon osalta. (emt. 2013, 85-87). Vaikka vetäjän rooli korostuukin erityisesti fyysisesti kokoontuvissa lukupiireissä, vaikuttaa se olennaisesti myös verkossa toimivien lukupiirien toimintaan ja suosioon, vaikkei vetäjä niissä olekaan fyysisesti läsnä.

Suvi Aholan (2013) tutkimukseen vastanneista lukupiirien vetäjistä suurimmalla osalla oli yliopistokoulutus. Ammatiltaan he olivat tyypillisimmin opettajia, kirjastotyöntekijöitä, sairaanhoitajia, lääkäreitä ja toimittajia. (emt. 2013, 85-86). Tässäkin tutkimuksessa toisen verkkolukupiirin, Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirin, vetäjät olivat kirjastonhoitajia.

Vetäjällä ja muilla lukupiirin jäsenillä on mahdollisuus käyttää valtaa ainakin lukupiirin sääntöjä ja käytänteitä laadittaessa, kokoontumispaikan valinnassa, luettavien kirjojen valinnassa, sekä itse keskustelussa (emt. 2013, 87). Tässä tutkimuksessa nästä keskitytään tarkemmin ainoastaan keskusteluun (ks. luku 6.3).

Lukupiirit saattavat kokoontua esimerkiksi vuorotellen kunkin jäsenen kotona tai

jossakin tietyssä paikassa, kuten vetäjän tai perustajan kotona, tai julkisella paikalla, kuten kirjastossa tai kahvilassa. (emt. 2013, 87). Verkkolukupiirien osalta tilanne kokoontumispaikan suhteen on hieman erilainen kuin fyysisissä lukupiireissä, koska niiden toiminta on paikasta ja ajasta riippumatonta ja ne toimivat usein jo valmiiksi olemassa olevilla alustoilla tai järjestelmillä, kuten sanomalehtien tai kirjastojen verkkosivuilla tai sähköpostin välityksellä.

Yleisimmin lukupiireissä luettavat kirjat valitaan yhdessä keskustellen joko lukupiirin osallistujien tai vetäjän ehdotusten perusteella, joista sitten valitaan yksi. Valintavuoroa, kuten vetäjänrooliakin, saatetaan kuitenkin myös kierrättää tai lukupiirin vetäjä valitsee luettavat kirjat yksin. (emt. 2013, 146.) Kummassakin tutkimuksen kohteena olleista verkkolukupiireistä lopullisen kirjalinnan suoritti lukupiirin vetäjä, mutta osallistujillakin oli mahdollisuus esittää kirjaehdotuksia.

6.3 Lukupiirien keskustelut

Lukupiirien toiminnassa luonnollisesti kirjoista keskusteleminen on pääosassa. Aholan (2013) mukaan keskustelussa yleisintä on lukukokemuksen tai luetun teoksen arvottaminen eli se, pitikö kirjasta vai ei ja miksi. Tyypillistä on myös keskustelu itse kirjasta, kuten sen kielestä, tarinasta, tyylistä ja henkilöistä eli kirjan sisällön ja muodon analyysi. Eniten kirjan analyysissä keskustellaan henkilöistä, heidän luonteestaan ja ratkaisuksistaan. Lisäksi kirjoja saatetaan verrata aiemmin käsiteltyihin kirjoihin ja viitata aiemmin käytyihin keskusteluihin. (emt. 2013, 161-164.)

Kaikki yllä mainitut seikat nousivat esille myös tämän tutkimuksen verkkolukupiireissä. Lukukokemus oli Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä toiseksi ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä neljänneksi yleisin keskustelunaihe. Henkilöhahmot taas olivat Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä viidenneksi ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä toiseksi yleisin keskustelunaihe. Myös juoni, jonka yhteydessä keskusteltiin kirjan tarinasta, oli Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä neljänneksi ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä kolmanneksi yleisin keskustelunaihe. Kirjan muoto, jonka yhteydessä keskusteltiin mm. kirjan kielestä ja tyylistä, puolestaan oli Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä kolmanneksi ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä viidenneksi yleisin keskustelunaihe. Lisäksi nämä kaikki neljä kategoriaa esiintyivät kirjan aiheen, joka oli kummassakin verkkolukupiirissä yleisin

keskustelaihe, ohella kaikissa keskusteluissa, joita oli yhteensä 21.

Toiseen tekijään tai teokseen viittaaminen sen sijaan oli Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä mielipiteen ilmaisemisen, joka oli kummassakin verkkolukupiirissä yleisin, jälkeen toiseksi ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä kolmanneksi yleisin sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvä toiminta. Tulokset näyttäisivät siis vahvistavan Aholan tekemiä havaintoja.

Arvottamisen ja analyysin lisäksi kolmas merkittävä elementti lukupiirien keskusteluissa on luetun liittäminen koettuun, jota Ahola (2013, 161) nimittää ”rönsyilyksi”. Siinä voidaan esimerkiksi käsitellä lukupiiriläisten henkilökohtaista elämää eli verrata omia kokemuksia kirjaan, kirjaa ympäröivää maailmaa, historiaa, politiikkaa, kirjailijaa tai kirjan muuta vastaanottoa. Henkilöiden kohdalla voidaan myös käsitellä sitä, keneen kirjan henkilöistä lukija samaistui. Tällainen omien kokemusten ja tunteiden käsittely ja peilaaminen kirjallisuuden avulla voi olla hyvinkin terapeutista ja palkitsevaa (emt. 2013, 161-163).

Tämänkin tutkimuksen aineistossa keskusteltiin itse kirjan lisäksi kirjailijasta ja kirjan eri henkilöiden näkökulmista, sekä kerrottiin omia kokemuksia. Kirjailija oli Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä vasta kahdeksanneksi ja Helsingin sanomien verkkolukupiirissä kuudenneksi yleisin keskustelunaihe. Lisäksi kirjailijasta keskusteltiin Helsingin Sanomien verkkolukupiirin kaikissa kymmenessä keskustelussa, mutta Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä vain neljässä yhdestätoista. Näkökulma, jonka yhteydessä keskusteltiin siitä kenen kannalta tarina kerrottiin ja keneen lukija samaistui, taas oli Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä seitsemänneksi ja Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä kaikkein vähiten keskusteltu aihe. Muita tutkimuksessa esiintulleita keskustelunaiheita olivat kirjan genre ja miljöö.

Oman kokemuksen kertominen puolestaan oli Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä toisen puheenvuoron kommentoinnin ohella toiseksi yleisin ja Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä vähiten esiintynyt sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvä toiminta. Lisäksi tutkimuksessa esiintyi kysymysten esittämistä toisille lukupiirin osallistujille.

Keskusteluissa saatetaan käsitellä muitakin kuin luettavaan kirjaan tai sen aiheeseen liittyviä asioita, kuten viimeaikaisista tapahtumia, perhettä, lapsia, lapsenlapsia, työtä ja politiikkaa (emt. 2013, 164). Tämän tutkimuksen verkkolukupiireissä aiheen ulkopuolista keskustelua ei juurikaan esiintynyt, koska luettavaan kirjaan tai sen

aiheeseen liittymättömät kommentit oli karsittu aineistosta pois, mutta verkkolukupiireissä keskustelun ajautumista sivupoluille on todettu muutenkin esiintyvän vähemmän kuin fyysisesti kokoontuvissa lukupiireissä. Esimerkiksi Sedon (2003, 83) tutkimuksessa 55%:ssa fyysisesti kokoontuvia lukupiirejä ja 28%:ssa verkkolukupiirejä esiintyi keskustelua mm. yhteiskunnallisista, poliittisista ja ekologisista aiheista.

Keskustelun kuluessa myös käsitykset saattavat muuttua mielipiteitä vaihdettaessa ja kirjaan syvennyttäessä. Esimerkiksi luettaessa huonolta tuntunut kirja saattaa keskustelun kuluessa alkaa tuntua hyvältä. Toisten mielipiteiden ja käsitysten kuuleminen myös avartaa omaa maailmankuvaa ja lisää tietämystä, mikä saattaa johtaa uusiin ideoihin ja oivalluksiin. Vaikka lukupiireissä arvostetaan ja toivotaan erilaisia mielipiteitä, osaksi mielipiteiden muuttumisessa saattaa olla kyse yhteenkuuluvuuden ja ryhmän sisäisen harmonian ylläpitämisestä. Yhteisymmärrykseen pääseminen ei ole lukupiireissä välttämätöntä, mutta on silti esimerkiksi tyydyttävämpää todeta keskustelun lopuksi luettu kirja hyväksi kuin kelvottomaksi. (Ahola 2013, 163.) Lukupiireissä sosiaalisuus ei merkitsekään pelkästään yhdessäoloa ja viihtymistä, vaan lukupiirit täydentävät jäsenten sosiaalista elämää kirjallisuuden ja monipuolisen keskustelun avulla, sekä antavat tunteen ryhmään kuulumisesta, virkistävät ja voimaannuttavat (Mikkonen 2011, 99-100).

6.4 Tutkimustulosten rajoitteet

Eräs tutkimusta rajoittavista tekijöistä on se, ettei siinä ole mahdollista tutkia tarkemmin verkkolukupiireihin osallistuvia ihmisiä eli niiden jäseniä, koska heistä ei ole saatavilla lisätietoja. Heidän sukupuolijakaumastaan voidaan kyllä tehdä joitakin päätelmiä osallistujien nimien perusteella, mutta niistäkään ei kaikissa tapauksissa saada varmaa tietoa, koska osa voi esiintyä nimettöminä tai käyttää nimimerkkiä. Nimen tai nimimerkin ohella puheenvuoroista selviää niiden lähettämispäivämäärä ja -aika. Myöskään esimerkiksi heidän ikäänsä tai muita taustatekijöitä ei tiedetä.

Lisäksi tutkimuksen tuloksista ei sen aineiston pienehkön koon vuoksi voida tehdä kaikkia verkkolukupiirejä koskevia yleistyksiä, vaan ne kuvaavat pelkästään tutkimuksen kohteina olleita verkkolukupiirejä. Tutkimustuloksia tulkittaessa on myös otettava huomioon, että Hyvinkään kirjaston lukupiiristä mukaan otettiin kaikki

kommentit, mutta Helsingin Sanomien lukupiiristä vain osa aineiston suuren määrän vuoksi, mikä saattaa vääristää tuloksia esimerkiksi vetäjän ja muiden osallistujien kirjoittamien kommenttien suhteen osalta. Otosta voidaan pitää edustavana kirjallisuuden osalta, koska siinä esiintyy suhteellisen tasapuolisesti sekä miesten ja naisten kirjoittamia kirjoja että kotimaista ja käännettyä kirjallisuutta, sekä keskustelujen alun suhteen, koska aineistoon kerätyt puheenvuorot otettiin keskustelujen alusta, mutta ei koko keskustelun. Tutkimuksen kvalitatiivinen osuus jäi myös ajanpuutteen vuoksi aiottua lyhyemmäksi ja pinnallisemmaksi.

Jatkossa olisi tarpeen testata ja tarkentaa tutkimuksessa saatuja tuloksia laajemmalla aineistolla ja erityyppisiä verkkolukupiirejä käsittelevissä tutkimuksissa. Kiinnostavaa olisi myös tutkia verkkolukupiirien sisältöjä diskurssianalyysin näkökulmasta.

7 YHTEENVETO

Sekä Hyvinkään kirjaston että Helsingin Sanomien verkkolukupiireissä kirjan aihe sijoittui kolmen yleisimmin keskusteluissa esiintyneen aihealueen joukkoon, mutta muiden kategorioiden sijoitukset vaihtelivat, mikä viittaisi siihen, että keskusteluissa käsitellyt aiheet vaihtelevat keskustelusta toiseen riippuen todennäköisesti ainakin käsiteltävänä olevasta kirjasta ja sen herättämistä teemoista. Muita yleisiä keskustelunaiheita olivat kirjan henkilöt, juoni, lukukokemus ja muoto. Vähiten keskusteluissa esiintyneitä aiheita sen sijaan olivat kirjan genre, miljö ja näkökulma. Kirjailijasta keskusteltiin suhteellisen paljon Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä, mutta vähän Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä.

Sosiaalisen vuorovaikutukseen liittyvän toiminnan osalta kummassakin verkkolukupiirissä esiintyi eniten oman mielipiteen ilmaisemista. Toiseksi eniten kummankin lukupiirin kommentteissa esiintyi toisen puheenvuoron kommentointia, kun taas Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä esiintyi yhtä paljon toiseen teokseen tai tekijään viittaamista ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä oman kokemuksen kertomista. Kysymysten esittämistä toisille esiintyi kummassakin lukupiirissä suhteellisen vähän. Lisäksi Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä puheenvuoroissa esiintyi niukasti omien kokemusten kertomista ja Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä toiseen teokseen tai tekijään viittaamista.

Molemmissa verkkolukupiireissä suurin osa puheenvuoroista oli naisten kirjoittamia. Naisten ja miesten välillä ei kuitenkaan keskustelujen osalta ilmennyt kovin merkittäviä eroja. Kummassakin verkkolukupiirissä osallistujien kirjoittamien puheenvuorojen määrä oli myös huomattavasti suurempi kuin vetäjien kirjoittamien puheenvuorojen määrä. Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä osallistujien kirjoittamien puheenvuorojen osuus oli suurempi kuin Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä.

Kirjallisuudenlajeittain tarkasteltuna sekä Hyvinkään kirjaston että Helsingin Sanomien verkkolukupiireissä omien kokemusten kertominen oli yleisempää miesten kirjoittamia kirjoja käsittelevissä keskusteluissa. Viittaaminen toiseen teokseen tai tekijään taas oli yleisempää käännettyä kirjallisuutta käsiteltäessä. Myös genrestä keskusteltiin enemmän käännetyn kuin kotimaisen kirjallisuuden kohdalla. Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä puolestaan kysymysten esittäminen oli yleisempää miesten

kirjoittamia kirjoja käsittelevissä keskusteluissa, kun taas Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä omien kokemusten kertominen ja kysymysten esittäminen oli yleisempää käännetystä kirjallisuudesta keskusteltaessa ja kirjan henkilöistä keskusteltiin enemmän käännetyn kirjallisuuden kohdalla. Lisäksi miesten kirjoittamia puheenvuoroja oli Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä eniten mieskirjailijoita käsittelevissä keskusteluissa ja naisten kirjoittamia puheenvuoroja naiskirjailijoita käsittelevissä keskusteluissa.

Verkkolukupiireissä nousi samoista tai samankaltaisista kirjoista keskusteltaessa esille samoja asioita, mutta Helsingin Sanomien verkkolukupiirissä keskustelut näyttäisivät olleen hieman monipuolisempia kuin Hyvinkään kirjaston verkkolukupiirissä. Etenkin verkkolukupiirien vetäjät esittivät kysymyksiä keskustelun herättämiseksi.

LÄHTEET

Kirjalliset lähteet:

Ahola, S. 2007. Kjell Westö on lukupiirien suosikki. Helsingin Sanomat 28.6.2007. <

[http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Kjell+West](http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Kjell+West%C3%B6+on+lukupiirien+suosikki/1135228334965)

[%C3%B6+on+lukupiirien+suosikki/1135228334965](http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Kjell+West%C3%B6+on+lukupiirien+suosikki/1135228334965)> (käytetty 7.5.2013).

Ahola, S. 2013. Lukupiirien Suomi : Yhteisöllistä lukemista 149 suomalaisessa lukupiirissä 2009. Helsingin yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. Väitöskirja.

<<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-8591-8>> (käytetty 7.5.2013).

Fister, B. 2005. Reading as a contact sport -online book groups and the social dimensions of reading. Reference & user services quarterly 44 (4), 303-309.

<<http://homepages.gac.edu/~fister/4MA.pdf>> (käytetty 7.5.2013).

Haluatko jakaa lukukokemuksesi? 2013. < <http://kirjavinkit.wordpress.com/hyvinkaan-kirjasto/>> (käytetty 7.5.2013).

Heikkilä, T. 1998. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Oy Edita Ab.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hosiaislouma, Y. 2003. Kirjallisuuden sanakirja. Helsinki: WSOY.

Hypén, K. (toim.) 2009. Kirjasto 2010: lukijat tekstit ja verkko. Helsinki: BTJ Kustannus.

Johansson, A. 2007. Ensin syödään kakku, sitten puhutaan kirjasta. Helsingin Sanomat 18.2.2007. <<http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Ensin+sy%C3%B6d%C3%A4%C3%A4n+kakku+sitten+puhutaan+kirjasta+/1135228332922>> (käytetty 7.5.2013).

Jämsen, S. 2010. Pienten yleisten kirjastojen verkkosivustojen sisällönanalyysi. Tampereen yliopisto. Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitos. Pro gradu -tutkielma. <<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu04292.pdf>> (käytetty 7.5.2013).

Kirja josta puhumme tänään: Facebookin valtakaudella lukupiirit ovat suosittumia kuin ikinä. 2010. Vihreä Lanka 5.2.2010. <<http://www.vihrealanka.fi/node/6363>> (käytetty 7.5.2013).

Lahikainen, A. & Pirttilä-Backman, A.-M. 2000. Sosiaalipsykologian perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Long, E. 1986. Women, reading and cultural authority: Some implications of the audience perspective in cultural studies. *American quarterly* 38 (4), 591-612.

Lukupiirit.fi. 2010. <<http://www.lukupiirit.fi/7>> (käytetty 7.5.2013).

Matero, J., Hapuli R., & Koskivaara, N. (toim.) 2010. Lukupiirikirja. Helsinki: BTJ Kustannus.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullinen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Mikkonen, A. 2011. Lukupiirin lumous - Lukemisen sosiaalinen ulottuvuus lukupiireissä. Tampereen yliopisto. Informaatitieteiden yksikkö. Informaatiotutkimus ja interaktiivinen media. Pro gradu -tutkielma. <<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu04936.pdf>> (käytetty 7.5.2013).

Mäkinen, I. 1997. Nödvändighet af Lainakirjasto: Modernin lukuhalun tulo suomeen ja lukemisen instituutiot. Väitöskirja. Helsinki: SKS.

Mäkinen, I. 2002. Kirjastolaitos syntyy. Teoksessa Laura Kolbe et al. (toim.) Suomen kulttuurihistoria 2: Tunne ja tieto. Helsinki: Tammi, 418-423.

Näin lukupiiri toimii. 2006. <<http://blogit.hs.fi/lukupiiri/category/nain-lukupiiri-toimii/>> (käytetty 7.5.2013).

Pietilä, V. 1973. Sisällön erittely. Helsinki: Oy Gaudeamus Ab.

Pullinen, S. 2007. Hyvä keskustelu lisää lukunautintoa. Etelä-Saimaa 7.11.2007. <<http://www.esaimaa.fi/Kulttuuri---Kulttuuriuutiset/2007/11/07/Hyv%C3%A4+keskustelu+lis%C3%A4%C3%A4+lukunautintoa/200714285461/519>> (käytetty 7.5.2013).

Riikonen, H. 2010. "Suuria sanoja tyhjää täynnä?" : lukukokemuksia Paulo Coelhoon teoksista sekä kokemusten jakaminen Lukupiiri-blogin kirjallisuuskeskusteluissa. Jyväskylän yliopisto. Taiteiden ja kulttuurin tutkimuslaitos. Pro gradu -tutkielma.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/24879/URN_NBN_fi_jyu-201008182475.pdf?sequence=5> (käytetty 7.5.2013).

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sedo, D. R. 2002. Predictions of life after Oprah: a glimpse at the power of book club readers. *Publishing Research Quarterly* 18 (3), 11-22.

Sedo, D. R. 2003. Readers in reading groups: An online survey of face-to-face and virtual book clubs. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 9 (1), 66-90.

Sedo, D. R. 2004. Badges of wisdom, spaces for being: a study of contemporary women's book clubs. Simon Fraser university. Ph.D dissertation. Burnaby, Canada. <<http://summit.sfu.ca/item/8708>> (käytetty 7.5.2013).

Suomalaisten lukupiirien suosikkikirjat. 2007. Helsingin Sanomat 28.6.2007. <<http://www.hs.fi/kulttuuri/artikkeli/Suomalaisten+lukupiirien+suosikkikirjat/1135228333676>> (käytetty 7.5.2013).

Suova, A. 2009. Erään kirjallisuuspäiirin muotokuva. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kulttuurituotannon koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/5750/Suova_Anneli.pdf?sequence=1> (käytetty 7.5.2013).

Toivio, L. 2010. Kirjojen ahmijat lukijoina: tapaustutkimus lukupiirin tyttöjen lukuelämyksistä. Jyväskylän yliopisto. Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Verkkolukupiiri: Hautala luettu! 2011. <<http://kirjavinkit.wordpress.com/2011/07/01/verkkolukupiiri-hautala-luettu/>> (käytetty 7.5.2013).

Verkkoyhteisö Kontu ry. 2013. <<http://keskustelu.kontu.info/Huone:Lukutupa>> (käytetty 7.5.2013).

Aineisto:

Helsingin Sanomien lukupiiri 2011. <<http://kirjavinkit.wordpress.com/category/verkkolukupiiri-2/>> (käytetty 7.5.2013).

Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiri 2013. <<http://kirjavinkit.wordpress.com/>>
(käytetty 7.5.2013).

LIITTEET

LIITE 1 Verkkolukupiirien keskusteluissa käsitellyt kirjat

Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiri:

1. Yates, Richard; Revolutionary Road
2. Byatt, A. S.; Lasten kirja
3. Kettu, Katja; Kätilö
4. Hornby, Nick; Alas on pitkä matka
5. Atwood, Margaret; Herran tarhurit
6. Lindén, Zinaida; Nuorallatanssija
7. Tammimaa, Essi; Paljain käsin
8. Jalonen, Olli; Poikakirja
9. de Bernières, Louis; Kapteeni Corellin mandoliini
10. Nummi, Markus; Karkkipäivä
11. Hautala, Turkka; Paluu

Helsingin Sanomien lukupiiri:

1. Snellman, Anja; Lemmikkikaupan tytöt
2. Yates, Richard; Revolutionary Road
3. Hirvonen, Elina; Kauimpana kuolemasta
4. Jalonen, Olli; 14 solmua Greenwichiin
5. Atwood, Margaret; Poikkeustila
6. Hustvedt, Siri; Lumous
7. Hosseini, Khaled; Tuhat loistavaa aurinkoa
8. Hotakainen, Kari; Ihmisen osa
9. Rimminen, Mikko; Nenäpäivä
10. Oksanen, Sofi; Puhdistus

LIITE 2 Luokitusrunko

1. Kommentin kirjoittajan sukupuoli:

- ⤴ Mies
- ⤴ Nainen
- ⤴ Ei tiedossa

2. Kommentin kirjoittajan rooli:

- ⤴ Lukupiirin vetäjä
- ⤴ Lukupiirin osallistuja

3. Toiminta:

- ⤴ Mielipide
- ⤴ Kokemus
- ⤴ Kommentti
- ⤴ Kysymys
- ⤴ Viittaus

4. Kommentin aihe:

- Aihe
- Genre
- Henkilöhahmo
- Juoni
- Kirjailija
- Lukukokemus
- Miljö
- Muoto
- Näkökulma

LIITE 3 Esimerkit verkkolukupiirien keskustelujen puheenvuoroista

Hyvinkään kirjaston verkkolukupiiri:

Nimetön elokuu 8, 2012 10:25 pm

Kulttiromaaniksi ja mestariteokseksikin tituleerattu Yatesin Revolutionary Road oli minulle melkoinen tuskien taival. Luin kirjan aloittamisen ja lopettamisen välillä monia muita kirjoja ja palasin sitten taas tämän kivireen vetämiseen. Olin kuin Frank tai April, jotka hakivat kuivaan liittoonsa vaihtelua muista ihmisistä. En tiedä miksi, mutta kirjan aihe ei vaan sykehdyttänyt minua millään tasolla ja henkilöt herättivät minussa enemmänkin ärtymystä kuin myötätuntoa. Etenkin Frankin tapa elää asioita sen kautta, mitä hän myöhemmin Aprilille kertoisi, oli mielestäni lähes raivostuttava. Aprilin kohtalo yllätti minut, sillä kirjan tylsyyden turruttamana en uskaltanut toivoa mitään näin dramaattista käännettä. Sen sijaan Frankin ratkaisu hylätä lapset ja mennä analyysiin vaimonsa kuoleman jälkeen oli ymmärrettävä kaikessa itsekkyydessään. Yates kuvasi mielestäni osuvasti psykoanalyysissa olevan ihmisen itsekeskeisyyttä ja tapaa puhua analyytikon suulla. Parasta kirjassa minulle oli siis loppu; Aprilin yllättävä kohtalo ja se, ettei enää tarvinnut teeskennellä kiinnostunutta Wheelereiden elämästä.

Helsingin Sanomien verkkolukupiiri:

[LeenaU](#) kirjoittaa:

[15. helmikuuta 2009 kello 19.07](#)

Revolutionary Roadissa kaikkein murheellisim hahmo oli mielestäni Mrs.Givings. Hänen täytyi hinnalla millä hyvänsä pitää kulisseeja yllä. Loppujen lopuksi hylkäämällä poikansa mielisairaalaan.

Muuten elämä lähiössä oli juuri sellaista kuin se elävässä elämässäkin oli ja kenties on vieläkin.

Sivulla 182 on Frankin kuvaus siitä minkälaisena hän haluaisi avioliittonsa olevan aina: unexcited, companionable, a mutual tenderness touched with romance.

Kuulostaa hyvältä minunkin korvaani.

1955 ei tehokkaita ehkäisymenetelmiä ollut saatavilla ja aborttikeskustelua käytiin kuumemmin kuin nyt.

Sekä Frank että April olivat sitä mieltä, että lapset tulivat liian aikaisin.

Elämä jäi elämästä.

Nyt ehkäisyongelma on ollut ratkaistu jo vuosikymmeniä mutta olemmeko tulleet onnellisemmiksi?

LIITE 4 Esimerkkejä verkkolukupiirien keskustelujen sosiaalisesta vuorovaikutuksesta ja aiheista

Sosiaalinen vuorovaikutus:

Mielipide: ”Pidin kirjassa siitä, että kerrankin oli kuvattu tavallista, toimivaa perhettä. Tai olihan pikkusisko autistinen, mutta siitä ei tehty suurta numeroa. Ei alkoholismia, avioeroa, uskottomuutta, väkivaltaa tai mitään muutakaan ankeaa, vaan yhdessä lomaileva, fortunaa pelaava ja televisiota katsova perhe. Jossa ei pidetä salaisuuksia toisilta, vaan puhutaan asiat suoraan. Ja joka aina pitää yhtä. (HY K8, Jenni lokakuu 17, 2011 10:59 pm)”

Kokemus: ”Paikanvaihdos, jos ei nyt ihan Pariisiin, tekee terää. Mekin muutimme pari vuotta sitten takaisin keskustaan. Lähiöelämässä on hyvin vähän virikkeitä (lisääntyminen ehkä ainoa), itsensä aktivoiminen on työlästä. Nyt ajattelen, että olimme mekin hulluja kun annoimme kaventaa elämäämme pelkäksi töistä kotiin-lähikauppaan-sohvalle-triangeliksi. En tiedä, miksi sitä ei saanut kammettua itseään sieltä reservaatista.. ehkä kun sieltä piti aina lähteä, sekin on oma vaivansa.

Käynnistysvaihe yleensä on. Nyt keskustassa kaikki on lähellä, matkan varrella. (HS K2, Harri 15. helmikuuta 2009 kello 17.03)”

Kommentti: ”Olen samaa mieltä Jennin kanssa: tämä oli erittäin hyvä kirja. Taitavasti kuvattu nuoren pojan näkökulmasta. Minuakin viehätti perhe-elämän kuvaus.

Esimeksi, juuri tuollaista yhden perheen kanssa käytyä kyläilyä harrastettiin meilläkin, itse asiassa jo 50-luvulla. Ja todellakin, oli virkistävää lukea rakastavasta perheyhteisöstä, jossa ongelmat jaettiin, mutta jossa kuitenkin opiittin myös pitämään tietyt asiat sisällään, kasvamaan aikuisiksi.(HY K8, Nimetön lokakuu 22, 2011 1:31 pm)”

Kysymys: "Mitä te muut olette mieltä? (HY K11, Katja Valjakka heinäkuu 1, 2011 at 10:55 am)"

Viittaus: ”Minulle tuli lukiessa voimakkaasti mieleen kaksi muuta teosta: Betsyn elämäntarinaa lukiessa Sofi Oksasen Puhdistus ja Paulin kuvaillessa suhdettaan Markiin Lionel Shiverin We need to talk about Kevin. Eivät nämä kaksi aihetta sivusyöppöjä olleet, mutta teemoiltaan tärkeitä niin tarinalle kuin sen päähenkilöille, joten se, että niitä lukiessa tuntui kuin olisin lukenut toisen kirjailijan jo kirjoitettua teosta häiritsi. (HS K3, Late 1. toukokuuta 2010 kello 21.43)”

Aiheet:

Aihe: ”Karkkipäivä rakentuu loppujen lopuksi yksinäisyyden ympärille, sille millaista on olla tarpeeton. Kirja on tavallaan myös yhteiskuntakuvaus, ajankuvaa siitä miten elämme samanaikaisesti fyysisesti lähellä toisiamme, mutta silti täysin erillään – Ari ja Paula olivat naapureita, mutta Arilla ei ollut aavistuskaan siitä, mitä naapurustossa tapahtuu. Muiden perheiden tiettyihin asioihin ei kuulu eikä jossain määrin edes voi puuttua, ei vaikka aikuiset monin eri tavoin laiminlyövät lapsiaan. (HY K10, Maija N. elokuu 15, 2011 at 3:38 pm)”

Genre: ”Eniten minä kuitenkin pidin tästä kirjasta ihan seikkailukirjana, mutta monien tasojensa ansiosta se sai miettimään kirjan asioita vielä pitkään lukemisen jälkeenkin. (HS K4, Hanna Kaarina 16. joulukuuta 2008 kello 12.36)”

Henkilöhahmo: ”Olen Maija N. kanssa samaa mieltä siitä, että saman perheen naiset ovat kovin erilaisia. Mielestäni se tuli hienosti esille jo alkukohtauksissa, kun Virva ja Inari leikkivät barbeilla ja Varpu pyrkii mukaan laatikkobarrikadin takaa. Keskimmäinen, Inari, on vahva persoona, joka osaa saada tahtonsa perille. Tosinkin Inari on itsensä ankarin rankaisija. Virva on se, joka ei oikein osaa pitää puoliaan, mutta hukuttaa pahan mielensä taiteeseen. Ja Varpu on aikuisenakin sivusta tarkkailija, joka haluaa pitää toisista huolta. Varpu onkin tullut tyttäristä eniten äitiinsä. Yllättävän ison roolin kirjassa sai Aila, vaikka hän vaikuttikin asioihin lähinnä poissaolonsa kautta. (HY K7, Jenni joulukuu 9, 2011 12:06 am)”

Juoni: ”Isän paluu työelämään pitkän alhologistin taipaleen jälkeen tuntui vähän utopistiselta...siltojen alta suoraan kustannustoimittajaksi. Loputonta ymmärrystä hän tuntui saavan Väinöltä osakseen, vaikka kohtelikin perhettä miten sattuu. Äidin mystinen kuolema jäi vähän pimentoon. Pakkaseen hautautuminen...miksi? Saiko hän jonkin sairauskohtauksen vai eksykö? (HY K11, Nimetön heinäkuu 10, 2011 6:32 pm)”

Kirjailija: ”Auster ja Hustvedt varmaan seurustelevat erilaisten taiteilijoiden kanssa, joten teemat tulevat sieltä luonnostaan ja väkivaltakin on läsnä amerikkalaisessa elämässä, joten sitä pitää saada mukaan. (HS K6, Eija G 2. marraskuuta 2009 kello 13.41)”

Lukukokemus: ”Paluu on nyt luettu. Kokonaisuutena lukukokemus oli ihan myönteinen, vaikka tarina olikin loppujen lopuksi aika kevyt. Isän etsimistä,

vanhojen muistelemista, salaisuuksien varjelemista...Liikkuminen ajasta toiseen oli ihan onnistuneesti toteutettu, varsinkin kun joissain kohdissa takautumalla selvitettiin nykytilannetta. Muutamassa kohdassa jäi vähän harmittamaan, kun tarina ei mennytkään eteenpäin vaan palasi takautuman avulla menneeseen. (HY K11, Nimetön heinäkuu 10, 2011 6:32 pm)”

Miljöö: ”Afrikan kuvaus oli monista kirjoista ja elokuvista tuttu: kaunis ja karu. Kaikessa kauheudessaankin nautittava, mutta hieman yllätyksetön. Kiinnostavia ja ilokseni myös hauskojakin yksityiskohtia riitti. Erityisesti pidin kohtauksista, joissa kuvattiin länsituristin pyrkimyksiä kohdata ”aitoa ja koskematonta Afrikkaa” eli kun Paul halusi viedä Susanin safarille tai Paulin äiti osallistua aitoon voodoo-seremoniaan. Tai kulttuurien törmäyksestä, kun Eshter pelkää Susanin Paulin vaikutuksesta muuttuvan itkupotkuraivareita saavaksi tenavaksi. Oli hätkähdyttävää ajatella, etteivät lapset Afrikassa itke. (HS K3, Emmi 4. toukokuuta 2010 kello 0.15)”

Muoto: ”Teksti on välillä hyvin voimallista ja ronskia, mutta samalla hurjan kaunista ja herkkää. Ihan merkillinen yhdistelmä, joka saa minut ihmettelemään kuinka joku voi noin ihmeellisesti kirjoittaa. Jos tämä kirja ei jää kirjallisuuden historiaan, niin mikähän sitten. Kirjan kronologinen päällekkäisyys sai minut välillä vähän takeltelemaan. Jouduin selailemaan taaksepäin, että mikähän aika nyt onkaan menossa. Olivat niin lähekkäisiä tapahtumia. Mutta ei se kirjaa yhtään huonommaksi tehnyt, jännitys vain tiivistyi. (HY K3, Sirkka K. maaliskuu 19, 2012 4:28 pm)”

Näkökulma: ”Mielestäni kirja oli sanomaltaan hyvin feministinen, mikä aiheuttaa sen, ettei mieshahmot ole kovinkaan syviä. Itse luin kirjaa kertomuksena siitä, mitä on syntyä naiseksi kriisioloihin tai taloudelliseen köyhyyteen. Tällaisissa oloissa joutuminen seksuaalisen väkivallan kohteeksi tai ajautuminen prostituutioon ei ole harvinaista. Oksanen ei kuitenkaan naisistakaan tee pelkästään viattomia uhreja, vaan myös he pystyvät pahaan kun ahdistus käy liian suureksi. (Jaana 15. toukokuuta 2008 kello 18.37)”